

САВЕЗ ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ЦРНЕ ГОРЕ

ПЧЕЛАРСТВО

година XXI * подгорица, фебруар 2024. * цијена 1€ * за чланове удружења бесплатан

2024.
зелена
матица

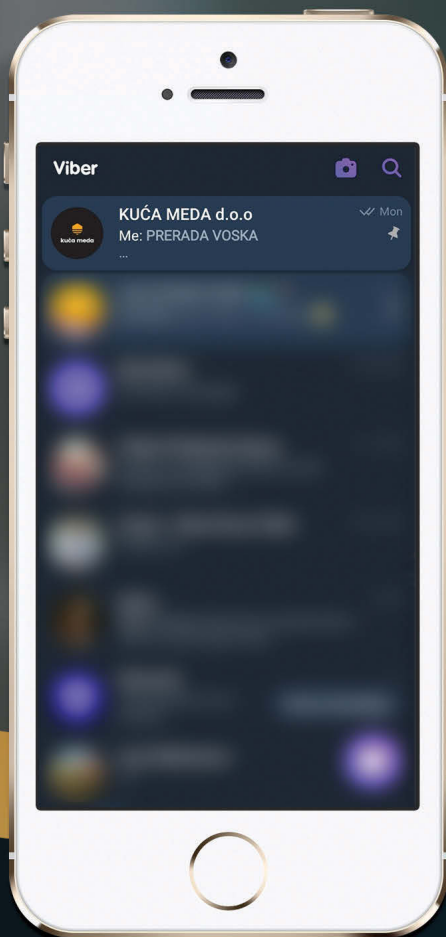

број
264

ISSN 1800-5411

9 771800 541000 >

kuća meda
WWW.KUCAMEDA.ME

PRIDRUŽITE SE VIBER GRUPI

Jednostavnim skeniranjem **QR koda** postajete član najbrojnije pčelarske Vajber grupe u Crnoj Gori.

Postani član Vajber grupe i prvi saznaj:

> JAVNI POZIVI I REGRESI

Pravovremeno ćemo vas obavještavati o svim Javnim pozivima i regresima vezanih za pčelarstvo. Dijelićemo savjete i detaljne instrukcije, dokumentaciju i uputstva i na taj način ćete iskoristiti sve mnogobrojne benefite.

> PROMOTIVNI KATALOZI

Dijelićemo promotivni sadržaj cjelokupne ponude iz Kuće meda. Kreiraćemo kataloge sa najpovoljnijim cijenama i popustima. Obavještavaćemo vas o novim nabavkama.

> SVIJET PČELARSTVA

Nesebično dijelimo iskustva i savjete. Svi članovi grupe mogu komentarisati i učestvovati u raznovrsnim temama vezanim za pčelarstvo u Crnoj Gori.

POSTANI
ČLAN
SKENIRAJ
QR KOD

QR KOD možete skenirati sa bilo kojom aplikacijom za skeniranje QR kodova.

+382 68 844 333

@kucamedacg@gmail.com

Grbe bb, Danilovgrad Crna Gora

SADRŽAJ

НА ПРАГУ НОВЕ СЕЗОНЕ	4
У КУЋИ МЕДА УВЕЛИ НОВА ПАКОВАЊА И НАДАЈУ СЕ САРАДЊИ СА ТУРИСТИЧКОМ ПРИВРЕДОМ	7
ГЛАВНИ ПРОБЛЕМИ У СУЗБИЈАЊУ ПЧЕЛИЊЕГ ПАРАЗИТА-ВАРОЕ	8
У КЛУБУ НИКШИЋКИХ ПЧЕЛАРА ПРИРЕЂЕНА ПРИГОДНА СВЕЧАНОСТ	11
ИСТРАЖИВАЊЕ АМЕРИЧКОГ НАУЧНИКА РЕНДИ ОЛИВЕРА, ЈЕДНОГ ОД ВОДЕЋИХ СВЈЕТСКИХ СТРУЧЈАКА ЗА ОБЛАСТ ПЧЕЛАРСТВА	12
ОДРЖАНА РЕДОВНА СКУПШТИНА УП „ПОТАРЈЕ“ У МОЈКОВЦУ	17
ОПШТИНА МОЈКОВАЦ И УДРУЖЕЊЕ ПЧЕЛАРА „ЦЕР“ ИЗ ТОГ ГРАДА ПОТПИСАЛИ УГОВОР О ИСПОРУЦИ КОШНИЦА	18
ЈОШ ЧЕТИРИ ЗЛАТНЕ МЕДАЉЕ РАДОВАНА БАБИЋА СА МЕЂУНАРОДНИХ САЈМОВА ПЧЕЛАРСТВА У ОКРУЖЕЊУ	20
У АНДРИЈЕВИЦИ ОДРЖАНА ТРИБИНА НА ТЕМУ „РАДОВИ У ПЧЕЛИЊАКУ ТОКОМ ЗИМСКОГ И ПРОЉЕЋНОГ ПЕРИОДА“	22
КОД ГОРАНА ВОЈВОДИЋА У БОЖИЋИМА КОД АНДРИЈЕВИЦЕ	23
ИНФОРМАЦИЈЕ О ШИРЕЊУ ТРОПИЛАЕЛАПС НАМЕТНИКА	24

НАГРАДНА ИГРА

Поштовани пчелари,

У жељи да наградимо ваше повјерење, припремили смо награду за све који буду учествовали у набавци робе и услуга које нуди „Кућа меда“ д. о. о.

Наградна игра ће трајати од 1. 02. 2024. до 31. 08. 2024. године. Јавно извлачење награда обавиће се у просторијама Куће меда 25. 09. 2024. године. Право на учешће у наградној игри се остварује на основу издатог рачуна од стране „Куће меда“ д. о. о. уз који се добија купон. Један купон се стиче на основу рачуна који износи више од 200,00 €. Пчелар може учествовати са више купона и тиме повећати шансе за добитак награде.

Фонд награда: електрична центрифуга 4 рама МИНЕЛИ; електрични топионик воска за 10 рамова РАДОМЕД; када за одлагање рамова 1 м РАДОМЕД; погача за прихрану пчела – 50 комада; инвертни сируп – 50 литара; комплет кошница – 1 комад; рам за кошницу – 200 комада; сет прибора (пчеларски нож, димилица, пчеларска блуза); сет прибора (бушач рамова са пет игли, нитне за рамове – 1 кг, инох жица – 1 кг); канта за прихват меда; дупло сито за мед. Срећно!!!

Ваша „КУЋА МЕДА“

IMPRESUM

ПЧЕЛАРСТВО
STRUČNO-INFORMATIVNI MJESEČNIK
IZDAVAČ: SAVEZ PČELARSKIH
ORGANIZACIJA CRNE GORE

Adresa: Grbe bb 81412 Danilovgrad,
Telefon: 069/941-505
e-mail: spocg@t-com.me
sajt: www.pcelarstvo.me

ZA IZDAVAČA:
Radule Miljanić

V.D. GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA:
Branislav Kadić (067991226)
e-mail: ninaivlado@t-com.me

TEHNIČKI UREDNIK: Dragan Lučić

LEKTURA: Nataša Dajković

Redakcijski odbor „Pčelarstva“:
Danilo Vuković, Dragana Šutović,
dr Mirjana Bojanić-Rašović,
Marjan Plantak, mr Radoslav Bele
Zečević, mr Sanida Šabotić-Adžović

POKROVITELJ:
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

Adresa Redakcije:
Grbe bb, Danilovgrad;
ŽR 510-207440-72
CKB, Podgorica
Sa naznakom: Za SPOCG

ISSN 1800-5411

Rješenjem Republičkog sekretarijata za informacije br. 285 od 11. 01. 2001. godine "PČELARSTVO" je upisano u evidenciju javnih glasila Crne Gore. Aktom Republičkog sekretarijata za informacije 04/01-355/2001. godine časopis je oslobođen obaveza plaćanja poreza na promet.

ŠTAMPA:
HKS SPEKTAR
PODGORICA

NA PRAGU NOVE SEZONE

Februar je posljednji zimski mjesec mirovanja pčela i pčelara. U košnici, često pod debelim snijegom, s pojavom prvog legla veličine dlana, uobičajeno još krajem januara, otpočinje novi život. U to doba, kada dani postaju duži, mnogi od nas bude se iz zimskog drijemeža i počinju se pripremati za novu sezonu. Načitali smo se, upravo posjećujemo pčelarska predavanja, a u udruženjima neko više, a neko manje sudjeluje u društvenom životu. Uz sve poteškoće koje nas čekaju, motivisani osnovnim razlogom zbog kojega smo postali i ostali pčelari, prionućemo na posao još većim zanosom i entuzijazmom, puni nade da je pred nama još jedna medonosna godina. Na osnovu dobro smišljenog plana, nastalog za pisaćim stolom i u omiljenoj fotelji u toploj sobi tokom dugih zimskih večeri, ući ćemo, s više ili manje odlučnosti i preduzetnosti, u ostvarivanje naših novih ideja i starih snova, već prema mogućnostima, u nova ulaganja i proširenje pčelinjaka, modernizaciju, ili možda nabavku pokretnog pčelinjaka, bez kojih već odavno nema sreće u pčelarenju. Ostati na istom danas često znači, u stvari, ići unatrag, zar ne? U novembru i decembru vaga je ispod naše kontrolne košnice opala za ukupno 2 kg.

Tokom januara vaga opadne za oko 2 kg, a u februaru za još kilogram više.

OBILAZAK

Pčelinjak je potrebno obilaziti i u ovo doba godine, kada na njemu nema posla i kada spokojno spava u svom miru. Nažalost, pri tim obilascima često nas neugodno iznenade posljedice vremenskih nepogoda, napadi štetočina i neprijatelja pčela te posjete nepozvanih gostiju. Preseljavanje košnica na istom pčelinjaku najbolje je i s najmanje posljedica moguće obaviti upravo u ovom periodu godine, kada pčele barem mjesec dana nijesu izlijetale. Za taj posao treba izabrati neki topliji dan bez mraza. Tada se može promijeniti ili popraviti položaj pčelinjaka i košnica na njemu, koje bi trebale biti zaklonjene od vjetra i po mogućnosti okrenute prema jugoistoku. Sada je pravo vrijeme za radove u pčelarskoj radionici, podrumu ili garaži, u kojima je sve već trebalo biti poslagano i sortirano u zimskom rasporedu. Uz prikladne uslove, sastavljanje, čišćenje, bušenje i užičavanje okvira, bojanje, čišćenje i popravku

nastavaka i ostalih elemenata svakako je veće zadovoljstvo nego se patiti punog želuca u uglu dnevne sobe uz obaveznu televiziju. Onaj koji posjeduje znanje, vještinu, alat i neophodne mašine, obuzet je u svojoj stolarskoj radionici izradom elemenata potrebnih za ostvarenje neke nove ideje, koju je negdje pročitao, presnimio kod nekog naprednog pčelara ili jednostavno osmislio. Nikada kraja pčelarevoj inventivnosti i kreativnosti, ali i lutanjima, te ponovnom otkrivanju tople vode. Zimski gubici su učestala pojava na našim pčelinjacima, te predstavljaju ozbiljnu štetu ako ih je preko 10% od broja uzimljenih zajednica. Radi sprječavanja grabeži, košnice s umrlim zajednicama se odmah zatvaraju ili odnose s pčelinjaka. Prema stanju na letu i podnjači na kojoj se tada još nalaze sve umrle pčele s otpalim mednim poklopcima i zrcima kristalisanog meda, moguće je relativno tačno očitati i procijeniti stanje pčelinje zajednice, je li ista zdrava, ima li maticu i koliko ulica zaposijeda. Podnjača je u to doba godine ogledalo stanja u zajednici, koje je zimovalo iznad nje. Ovo je ujedno trenutak da se uzmu laboratorijski uzorci zimskih gubitaka radi utvrđivanja stepena zaraženosti nozemozom. S podnjače svake košnice treba pokupiti po 30 mrtvih pčela, staviti ih u kovertu obilježene brojevima košnica, te ih s uputom lokalnog veterinarara poslati u nadležnu dijagnostičku veterinarsku laboratoriju. Na onovu nalaza ove pretrage, biće moguće, bez obzira na njen rezultat, dobiti odgovarajuću potvrdu o zdravstvenom stanju pčela, neophodnu između ostalog i za legalno seljenje pčela. Krajem februara, kada naš zima polako, ali sigurno napušta, prvi put otvaramo košnice radi dodavanja mednošećerne pogače. Ako su pčele pravilno uzimljene s dovoljno kvalitetne zimnice, nije potrebno žuriti s dodavanjem pogača. Oni oprezni, odmah poslije pročišnog izleta, već u januaru, postavljaju pogaču neposredno iznad klupka. Naime, nekih godina zna toliko zatoplití usred zime da procvjetaju lješnici, visibabe, jaglaci i ostali vjesnici proljeća. Polenska paša potiče maticu na pojačano leženje

MOKRO LETO

I u ovom mjesecu treba izbjegavati otvaranje košnica, naročito ako je temperatura ispod 15°C. Tada gnijezdo naglo gubi toplinu koja je sada jako potrebna i time se nanosi velika šteta pčelinjem društvu. Najbolje je na lijepom danu, kad pčele izlijeću, da pčelar promatra leto. Na letu se dobrim dijelom može pročitati stanje društva. Kada pčele na lijepom sunčanom danu hitro izlijeću iz košnice i dolijeću natovarene nektarom i cvjetnim prahom sa prvih biljaka, vjesnika proljeća, znak je da je u košnici sve u redu i da matica leže jaja. Mokro leto pri suvom vremenu pokazuje da je to društvo zdravo i vrlo jako, da za ovo doba godine ima razvijeno leglo i da se može očekivati brzo obnavljanje i razvoj, pod uslovom da se vrijeme u toj mjeri ne pogorša da razvoj legla može da ima veću štetu od koristi. To su osnovni pokazatelji na osnovu kojih pčelar može približnom tačnošću procijeniti stanje pčelinjeg društva na svom pčelinjaku bez otvaranja košnice.

POSTOLJA

Lijepe dane u februaru treba iskoristiti za čišćenje podnjača od uginulih pčela i drugih nečistoća. Najbolje je podnjače zamjenjivati rezervnim koje su prije toga očišćene i opaljene, a one koje se tada skidaju takođe odmah očistiti i pripremiti za zamjenu kod naredne košnice. Uzgred treba provjeriti i ispravnost postolja košnica. Ako se planira pomjeranje nekih košnica u okviru pčelinjaka, najbolje je to uraditi kada se nagovještava talas hladnog vremena poslije premještanja, kako pčele ne bi odmah izlijetale i vraćale se na staro mjesto. Postolja za košnice su važan dio košnice i treba im posvetiti ozbiljnu pažnju. Ukoliko je postolje loše – bilo zbog izbora materijala, konstrukcije, kvaliteta izrade ili nepravilnog postavljanja – košnica može da se nagne i prevrne, a pčelinje društvo pretrpi teške posljedice. Postolje košnice pravi se od čvrstog materijala i ulaz u košnicu (leto) treba da bude na visini 35–45 cm od zemlje, sa blagim nagibom od 0,3 do 0,5% u pravcu leta.

Kvalitetno postolje treba da ispunjava sljedeće uslove: da omogući pravilno i stabilno postavljanje košnice; da ima odgovarajuću visinu; da materijal od kojeg je urađeno omogućava trajno i pouzdano korišćenje; da pčelaru omogućava pravilno držanje tijela prilikom pregledanja društava; da potpuno odgovara određenoj tehnici pčelarenja; da je ekonomično za izradu; da se lako postavlja i da povoljno utiče na trajnost podnjače.

Postolja treba postavljati uz pomoć libele sa blagim nagibom naprijed, prema letu košnice. Tako voda, ukoliko prodre u košnicu ili nastane kondenzacijom, može da iscuri van kroz leto.

jaja, povećava se količina legla u košnici, što u slučaju jačeg zahlađenja i povratka zime može biti kobno. Zima vraća zajednicu u klupko oko legla, koje često ostaje nedovoljno pokriveno. Ovakvo rano razvijeno leglo iscrpljuje zajednicu i dovodi do njenog ubrzanog slabljenja, odnosno zaostajanja u proljećnom razvoju. U pojedinim slučajevima, osobito tokom jačih zima u februaru, upravo ovo leglo, zbog kojega se klupko ne može pomjeriti na stranu, biće uzrok uginuća od gladi cijele jake zajednice ili njenog većeg dijela, pored nedostupnih zalih meda na drugoj strani košnice. Tada ova pogača dođe kao spas. Kudikamo je bolje kada prva polenska paša otpočne krajem februara ili početkom marta. Takvu kasniju cvatnju, pri povoljnijim vremenskim uslovima, pčele mogu bolje iskoristiti. Stara poslovice kaže da je uspješna cvatnja lješnika vrlo često nagovještaj kasnih mrazeva, koji će uništiti pupoljke bagremovih cvjetova. Za pčelinju zajednicu je najpovoljnije da matica u jesen što ranije prestane s nošenjem, a krajem zime da sa istim otpočne što kasnije. Utopljanje košnica u ovo doba dobija najviše na značaju, jer pčelinje zajednice iz dana u dan troše sve više meda na zagrijavanje legla. Košnice u paviljonima i pokretnim pčelinjacima se po pravilu ne utopljavaju. Oko načina utopljanja postoje vrlo oprečna mišljenja, kako u literaturi, tako i u praksi. Podizanjem košnice moguće je procijeniti zalihu meda u košnici, te one lakše košnice

MATICA TRUTUŠA

O prisutnosti matice u pčelinjem društvu sudi se po leglu. Ako na nekim srednjim satovima ima legla, pogotovu nezapečaćenog, ili jaja, to znači da društvo ima maticu. Ukoliko nema jaja, a ima zatvorenih spasavajućih matičnjaka, matica je uginula. Kad nema jaja ni matičnjaka, a pčele su spokojne, to znači da je matica prisutna, ali je privremeno prekinula polaganje jaja ili više nije u stanju da polaže oplođena jaja. U drugom slučaju možda je matica postala trutuša, tj. počela je polagati neoplođena jaja u obične radiličke ćelije iz kojih se razvijaju trutovi, a ćelije su zapečaćene ispučenim poklopčićima („grbavo“ leglo). Trutovi koji se izlegu iz tih ćelija su sitni. Matica trutuša ili je mnogo stara sa utrošenom rezervom sposobnih spermatozoida u sjemenskim kesicama (spermateci) ili joj je poremećen sistem ispuštanja sperme ka jajetu ili joj je u toku zime povrijeđena sjemenska kesica i jaja se polažu neoplođena. Trutovke postaju i neke matice koje su se izlegle kasno u jesen i nijesu uspjele da se spare, kao i matice oboljele od nozemoze. Ako u gnijezdu nema jaja, a pčele su uznemirene kada stoje na satovima sa podignutim trbuščićima i trepere krilima, ispustajući specifičan „tužan“ zvuk, to je siguran znak da je pčelinje društvo bez matice. Trutovi koji se izlegu iz tih ćelija su sitni. Takvim društvima, kao i pčelinjim društvima sa maticom trutušom ili sa starom, iznurenom maticom sa paralizovanim nogama ili sa iskrzanim krilima, treba odmah dati oplođene rezervne matice, koje su odgojene prošle godine i zazimljene u nukleusima koje se u LR košnici postavljaju iznad normalnog društva pregrađene snelgrovom pregradom.

obilježiti i kasnije pregledati. Krajem februara u košnicama bi trebalo biti još oko 10 kg meda.

ČIŠĆENJE I DEZINFEKCIJA

Kriza u izvođenju legla u ovo doba godine može se ne samo izbjeći, već se aktivnost pčela u njegovanju podmlatka može čak i povećati. Zato je potrebno da se društva, ako u njima nema dovoljno cvjetnog praha, šest nedjelja prije prve paše počnu prihranjivati pripremljenim rezervama cvjetnog praha ili njegovim zamjenama. U februaru su podnjače manje-više zaprljane. Tu su mrtve pčele, koje su bile nesposobne za dalji rad, pa su napustile zimsko klube i na podu uginule. Na podnjači su i izmravljeni voštani poklopci ćelija iz kojih su pčele potrošile med. Često su tu i ostaci proliva koji ponekad zadesi društvo zbog duge zime, loše hrane ili bolesti. Pčele u ovo doba godine teško održavaju čistoću u košnici. Da bi im se to olakšalo, prvog lijepog dana u februaru treba očistiti, pa i dezinfikovati podnjaču. Na leto se ubace dva-tri mlaza dima, zatim pažljivo skine krov i nožem razdvoje podnjača i tijelo. Stara podnjača zamijeni se novom, čistom. Košnica (tijelo) vrati se na svoje mjesto i pokrije bez uznemiravanja pčela. S odstranjene podnjače četkom ili nožem uklone se mrtve pčele i trunje, a zatim podnjača opali plamenom. Tako se

dobije druga čista podnjača, pa se posao može nastaviti. Za sat se može očistiti i dezinfikovati desetak podnjača. Po završetku posla, mrtve pčele se odvoje od trunja i spale, a trunje pretopi u vosak.

PROVJETRANJE I PREGLED

Povećanjem potrošnje meda i proširenjem legla povećava se količina vodene pare i vlage u košnici. Zbog toga se u ovo vrijeme u košnici može pojaviti plesan, koja loše djeluje na vosak i normalan razvoj društva. To će se izbjeći pojačanim provjetranjem košnica i sušenjem, odnosno zamjenom utopljavajućeg materijala. Ovo se radi po toplom danu. Poskidaju se krovovi i utopljavajući materijal izloži dejstvu sunčevih zraka i vjetra.

Obično sva pčelinja društva, koja su normalno zimovala, u februaru imaju legla.

Međutim, ponekad se pčele drukčije ponašaju. Izletnice pri odlasku i dolasku u košnicu kao da nešto traže na poletaljci, oklijevaju da polete, odnosno da uđu u košnicu. To pokazuje da u košnici nešto nije u redu, da je društvo loše zimovalo, izgubilo maticu, ostalo bez hrane ili oboljelo.

Takvo društvo, kad je lijep dan, treba brzo pregledati i na osnovu nađenog stanja izraditi plan otklanjanja nedostataka. Ovo treba uraditi što prije, jer takvo društvo, ostavljeno samo sebi, ne može se razviti u proizvodnu zajednicu. Ako se, i pored otklanjanja nedostataka, ne može brzo razviti normalno društvo, treba ga pripojiti nekom kvalitetnom društvu.

Razumljivo je da to ne treba činiti s društvom koje je oboljelo (nozemoza, kuga).

izvori: pčelarska literatura i sajтови

U KUĆI MEDA UVELI NOVA PAKOVANJA I NADAJU SE SARADNJI SA TURISTIČKOM PRIVREDOM

DOMAĆI MED U „BORBI” SA LAŽNIM I UVOZNYM

Ljeti je prisutno niz improvizovanih štandova, gdje se nude med i ostali proizvodi, često bez deklaracije, izloženi suncu i visokim temperaturama. Inspekcija jednostavno nema organizovan sistem kontrole, objašnjava Radulović.

Sa ciljem ozbiljnijeg uvezivanja sa turističkom privredom, Kuća meda planira uvođenje novih pakovanja, te aktivnu promociju i prisustvo na sajmovima. Međutim, suočavaju se sa nelojalnom konkurencijom, posebno u procesu razrade tržišta za hotelsko pakovanje meda. Jedan od ključnih problema je konkurencija u cijenama. Direktor Kuće meda Vladimir Radulović ističe za „Pobjedu” da je proizvođačka cijena njihove PVC kesice sa medom od 15 grama 0,30 eura, a da se na tržištu sličan proizvod može naći za 0,15 eura. Tvrdi da je razlika u tome što Kuća meda pakuje domaći med otkupljen od

lokalnih pčelara, dok drugi proizvođači, često trgovci, koriste uvozni med, često sumnjivog porijekla i kvaliteta.

INSPEKCIJSKA KONTROLA

Gospodin Radulović objašnjava da treba „stati na kraj” trgovcima koji proizvode ili prodaju kesice sa uvoznim medom.

Uglavnom je to med od suncokreta ili uljane repice, koji košta oko dva eura po kilogramu. Nerijetko se tako pakuje i invertni sirup (vještački med). Naša otkupna cijena je oko 10 eura po kilogramu. Sa tom cijenom jednostavno je nemoguće obezbijediti niže cijene za hotelska pakovanja, objašnjava Radulović.

Takođe navodi da su med i maslinovo ulje najčešće falsifikovani proizvodi u svijetu u oblasti poljoprivrede.

Godišnja proizvodnja meda u svijetu je oko 1,5 hiljada tona, dok se falsifikuje oko 2,5 hiljada tona. Što se tiče Crne Gore, ne bih rekao da imamo organizovane akcije falsifikovanja meda. Uglavnom se radi o sporadičnim slučajevima i to ljudi izvan pčelarskog sektora. Radi se o pojedinačnim slučajevima

trgovaca koji tokom ljetnje sezone nude med sumnjivog porijekla i sastava turistima. Ovim je problem još veći jer umjesto da kupe kvalitetan domaći med, turisti najčešće bivaju prevareni, naglašava Radulović.

Pod prevarom se, kako ističe, podrazumijeva i prodaja meda koji je kupljen iz okruženja i plasiran kao domaći.

Med iz okruženja (Srbija, BiH...) se može kupiti po značajno nižoj cijeni i prodaje kao domaći. Dobro je, međutim, da domaći kupci imaju razvijenu naviku/kulturu kupovine meda kod pčelara koje poznaju. Tome doprinose i mnogobrojni pčelarski sajmovi, kazao je Radulović, koji smatra da inspekcija nema organizovan sistem kontrole. Iako imamo pravilnik o minimumu kvaliteta meda i drugih pčelinjih proizvoda, kontrole su, kako ističe, sporadične i bez efekta.

LABORATORIJA

Još jedan od mehanizama kontrole kvaliteta, odnosno porijekla meda jeste uspostavljena laboratorija za utvrđivanje polenske strukture meda. Ovo je vrlo jednostavna metoda, kojom se na osnovu polenske strukture meda lako može utvrditi njegovo porijeklo. Dakle, uslovi za utvrđivanje kvaliteta i porijekla meda postoje, samo ih treba iskoristiti, naglasio je Radulović i dodao da se ugostitelji rijetko opredjeljuju na kesice sa domaćim medom od 0,30 eura koje oni nude.

Poslovna politika većine ugostitelja ih opredjeljuje za kupovinu meda po nižoj cijeni. Rijetki su oni koji se odlučuju za domaći med bez obzira na cijenu, kaže Radulović i ističe važnost medijskog predstavljanja i javnog angažmana u podizanju svijesti o značaju pčela i proizvoda koje one pružaju.

Naglasak stavlja na planove formiranja oglednog pčelinjaka, koji će imati višenamjenski karakter – prvenstveno edukativni. Ova inicijativa ne samo da će pružiti prostor za savjetovanja, posebno za mlade i turiste, već će predstavljati i izazov u tržišnoj konkurenciji, naročito u domenu hotelskog pakovanja meda.

PROVJERA KVALITETA

Radulović kaže da od prošle godine mogu preko polenske analize meda utvrditi njegovo porijeklo.

– Utvrđivanjem vrste polenovog praha u medu determinišu se vrste biljaka koje čine strukturu meda. Ukoliko se u medu nađu botaničke vrste, koje nisu karakteristične za naše podneblje, onda ne uzimamo taj med. Ovo je jedna od značajnih stvari u definisanju vrste i porijekla meda. Ponavljam da je ovo pitanje u nadležnosti inspeksijskih službi, koje bi trebalo da sprovedu strože i efikasnije mjere na terenu, kazao je Radulović.

N. K.

Pravih lijekova doze i lažni lijekovi roze

Autor teksta:

Dr med. Rodoljub Živadinović,
predsjednik SPOS-a
apikult@gmail.com

Dva su glavna problema u suzbijanju varoe. Jedan su DOZE LJEKOVA, a drugi je LAŽNA ROZE NAUKA. Pokušaću da u najkraćem predstavim oba problema, te se nadam da ću time pomoći koliko toliko u prevladavanju razuma i znanja, nad nerazumom i neznanjem.

Sa jedne strane, hvala Bogu, kod pčela je potrebno liječiti samo jednu bolest, odnosno suzbijati parazita varou. Za bilo koju drugu bolest pčela, dovoljno efikasnih i bezbjednih lijekova uopšte nema, pa se i ne liječe, već pravilnim postupcima pčelarenja preveniraju. Kod američke kuge se pčele spaljuju, a država više nego pravično nadoknađuje štetu.

Sa druge strane, i to jedno jedino krajnje jednostavno liječenje smo tako fino i neznačajki iskomplikovali i mnogi od nas napravili visoku "lažnu" nauku.

PRAVIH LJEKOVA DOZE

Teofrastus Filipus Aureolus Bombastus fon Hoenajm, poznatiji kao Paracelsus, kako je sam sebi nadjenio ime, prije pet vjekova je rekao: „Svaki lijek je otrov, samo ga doza čini lijekom“.

Mnogi za to nijesu ni čuli, pa nijesu mogli ni da zaborave, ali prava tragedija je što su mnogi i čuli i zaboravili. Šta je to doza lijeka? To je količina

lijeka koja se daje u jednom aktu. Rijetko kod kog lijeka se lijek može dati u samo jednom aktu a da to bude dovoljno za izlječenje, pa se onda ta doza ponavlja odgovarajući broj puta.

Doza je enormno važna iz više razloga. Recimo, ako date nižu dozu od propisane, efikasnost liječenja pada, što je i laicima jasno. Ali ono što laicima nikako da postane jasno, to je da ako date višu dozu, ona može prouzrokovati štetne efekte na biće koje liječite, ali i stvoriti otpornost bića protiv koga je lijek uperen, bila to bakterija ili parazit kao što je varoa. Da sada pojasnimo samo ovaj drugi efekat, jer u njemu je sadržana većina problema u suzbijanju varoe.

Kada propisuje visinu potrebne doze, proizvođač lijeka dobro razmotri sve efekte lijeka i na biće koje liječite i na biće koje se lijekom pokušava da uništi, i onda propiše pravu dozu, koja ne škodi liječenom, ali je sasvim dovoljna da naškodi bakterijama ili parazitima koje suzbijamo, u mjeri koja neće previše stimulisati stvaranje njihove otpornosti na lijek.

Jer, ako se za neki lijek kaže da suzbija 90% varoa, to znači da će lijek od 100 početnih varoa ubiti ili oboriti 90 varoa, a njih 10 će preživjeti i ostati na pčelama da se dalje razmnožavaju. Od 10 preživjelih verovatno je maksimalno jedna totalno prirodno (iz nekog nama nepoznatog razloga) 100% otporna na primijenjeni lijek. Ima ljudi koji prežive i atomsku bombu. Teruko Ueno je imala 15 godina kada je preživjela udar atomske bombe u Hirošimi. Udala

se za čovjeka koji je takođe preživio istu atomsku bombu, dobili su zdravu ćerku, kasnije i unuku. Za ne povjerovati, ali to je istina. Doživjela je još 75 godina nakon bacanja bombe. Rijetke su osobe koje tako nešto mogu da prežive, ali postoje.

Isto tako, postoji i po koja rijetka varoa, prirodno otporna na neki lijek (otrov), koja će preživjeti pa makar podizali doze lijeka do neslućenih granica od kojih će i neke pčele umirati. Ali, kada značajno podignete dozu, neće više od 100 varoa preživjeti njih 10, već samo ta eventualna jedna, ako postoji u tom društvu, a u nekom na vašem pčelinjaku sigurno postoji. Međutim, kada koristite lijek sa efikasnošću od 90% i preživi 10 od 100 varoa, svih 10 ostavlja potomstvo, pa i ona jedna potpuno prirodno otporna, ali će sada 90% potomstva biti od onih 9 djelimično otpornih, tj. onih koje nose po koji otporni gen, a samo 10% od one jako otporne. Ako upotrijebite enormno visoku dozu lijeka i preživi samo jedna varoa, **samo ona** će ostaviti kompletno potomstvo, a vjerovatnoća da će to potomstvo biti većim dijelom otporno na primijenjeni lijek je **ogromna**. Zato treba slušati naučnike i lijekove primjenjivati u propisanoj dozi, jer uvećanjem doze uvećavate i vjerovatnoću pojave otpornih sojeva, te vam lijek uskoro neće biti delotvoran. Na taj način vi selekcionišete varou na otpornost na lijek, i praktično lijek više neće djelovati, a djelovao bi još mnogo godina, da ste primijenili propisanu dozu.

DRVENE LETVICE

Takođe, isti problem postoji i sa drvenim letvicama koje se natapaju u neke lijekove (otrove) protiv varoe. Pravo rješenje su plastične letvice, jer su one načinjene od specijalne plastike, u koju je ugrađen lijek (otrov), i ta plastika je takva da se u uslovima koji vladaju u košnici svakodnevno razgrađuje ista količina plastike i oslobađa istu dozu lijeka (otrova) protiv varoe. Time je obezbijedena pouzdana dnevna doza. Međutim, kada drvenu letvicu natopite lijekom, nastaje prava katastrofa. Najprije, ne upija svako drvo istu količinu ljekovitog rastvora. Pitanje je gdje je drvo od koga su isječene letvice raslo (sušni ili vlažni tereni), ili da li je letvica sječena blizu srži ili kore drveta. Tako već u startu svaka letvica u sebi ima različitu dozu otrova, što je suprotno naučnom postulatu važnosti precizne i stalne doze. Pored toga, kakvo god da je drvo, većina otrova je na samoj površini letvice, u dubinu je prodršla mnogo manja količina otrova. A kada

se letvica stavi u košnicu, odjednom se oslobodi ta ogromna količina otrova sa površine letvice. To je ravno atomskoj bombi. Maltene već tog prvog ili prvih dana padne praktično sva varoa sa pčela (to je oko 20% koliko je varoa stalno na pčelama u prosjeku, jedino je u avgustu oko 40% varoa na pčelama, a ostatak je sakriven u leglu). Narednih dana prisutna doza lagano pada, što pomaže preživljavanju dijela varoa i stvaranju otpornosti varoa koje će se narednih dana izlijevati iz legla. Ogroman dodatni problem je i u tome što mnogi pčelari (nijesam siguran da ću naročito pogriješiti ako kažem da su u većini) ostave letvice u košnici duže od propisanog perioda. To omogućuje razmnožavanje varoa u prisustvu jako malih doza lijeka, koje im ne mogu nikako naškoditi, ali mogu favorizovati gene otpornosti na taj lijek, te kada naredni put isti lijek ponovite, mnogo će mu biti manja efikasnost, iz godine u godinu. Srednjovjekovni vladari su masovno primjenjivali sličnu metodu, gdje su im tadašnji ljekari davali svakog dana niske doze tada aktuelnih otrova, te su

oni vremenom postali otporni. Bilo je slučajeva da sluga otruje kralja, izvrši samoubistvo da ga ne bi mučili, a kralj preživi trovanje.

LAŽNI LJEKOVI ROZE

Lažnom roze naukom nazivam čitav pokret interešdžija ili zavedenih naivnih pčelara koji primjenjuju ili javno sa debelim interesom naveliko uljepšavaju i hvale neregistrovane lijekove, navodeći da im je glavna prednost niska cijena i visoka efikasnost. Zapravo, sve je to jedna roze laža za naivne. Dokazima ću tu tvrdnju i da argumentujem.

Najprije, lažni lijekovi su neregistrovani. Registracija lijeka znači prije svega da se lijek smije bezbjedno primijeniti kod pčela (da ne izaziva nuspojave i nema neprihvatljiva štetna djelovanja ni na pčele ni na pčelare), i da se u formulaciji lijeka nalazi baš onoliko aktivne materije lijeka koliko na kutiji i piše da se nalazi, ni manje ni više. Registracija lijeka uopšte ne mora da znači da je lijek sigurno efikasan. Većina lijekova vremenom gubi

efikasnost.

Sjetite se 2004. godine kada je zbog gore navedenih razloga u Srbiji stradalo preko 200.000 košnica jer "fluvalinat" na drvenim letvicama nije više djelovao u dovoljnoj mjeri. Ali, tada je Srbija imala samo 300.000 košnica, a danas ima obježelenih preko 1.400.000, plus neobježelene. Danas bi tako nešto značilo pravi pomor. A, nažalost idemo ka tom cilju, jer masovno koristimo neregistrovane lijekove, u kojima ne samo što ne znamo doze lijeka, već ne znamo ni koje su aktivne materije uopšte prisutne, što predstavlja ogroman rizik. Sjetite se kada je pčelarski savez Mađarske 2016. objavio da je u srpskom neregistrovanom lijeku "Herba strip" našao akrinatin i amitraz, a nama se pričalo da je „liječak“ biljnog porijekla i ekološki. Sjetite se afere 2015. u Sloveniji gdje je firma „APIS M&D“ prodavala neregistrovani lijek na letvicama „Kartonske paličice za odstranjivanje varoe“, a u letvicama je utvrđeno prisustvo amitraza, hlorfenvinfos a biljnog alkaloida rotenona (posljednja dva se uopšte ne koriste niti se smiju koristiti u pčelarstvu u cijelom svijetu), dok je pčelarima govoreno da sadrži samo rotenon. Inače, i sam rotenon je zabranjen i u organskoj i u običnoj poljoprivredi jer izaziva Parkinsonovu bolest. U

nekim trakama rotenona nije ni bilo, već tefrozina koji je raspadni produkt rotenona, o čijim se insekticidnim svojstvima ne zna baš ništa. Pošto je za rastvaranje svih materija korišćen ksilen i naftalen, u dodiru rastvarača sa nepropisnom plastičnom kesom za pakovanje letvica, koja je sadržala dimetilftalat (inače zabranjen u plastici koja dolazi u dodir sa hranom), to se i dimetilftalat našao u pakovanju i ubacivao u košnice. Sjetite se i afere oko saopštenja naučne institucije da su u Argus Rasu 2014. našli hlorfenvinfos, dok je nama govoreno da je lijek ekološki. Proizvođač "Mateks" iz Šapca je tužio SPOS samo zbog objave njihovog saopštenja i naravno izgubio na sudu.

Mislím da ovi primjeri najbolje pokazuju sve rizike, kako po zdravlje pčelara, tako i po kvalitet pčelinjih proizvoda. Zamislite da nam u medu našu rotenon, hlorfenvinfos, tefrozín ili dimetilftalat!

Ko će više i kada da nas opere u javnosti i povрати imidž srpskom medu? Slovencima je zbog navedene afere akutno opala prodaja meda za preko 30%, jer danas se bruke nadaleko čuju, mediji ih jedva čekaju. Prije više godina lijek kumafos

nađen je u ogromnim količinama u medu iz Španije, jer su ga koristili u nenormalnim količinama na nepropisan način. Više godina je trebalo da svoj med opet ozbiljno proguraju na svjetsko tržište, a i danas imaju niže cijene meda u odnosu na ostale izvoznike. Prije više godina sličan problem su imali Grci jer im je u medu našena nedozvoljena supstanca za brzo istjerivanje pčela iz medišta prilikom njihovog oduzimanja.

Zato, stavimo prst na čelo i zapitajmo se čemu to? Vrijedi li rizikovati svoju budućnost? Mnogi kažu da registrovani lijekovi nijesu efikasni. A zapravo istina je da jako malo znaju o njima, i zato ne umiju da izaberu najbolje, niti da ih adekvatno i pravovremeno primijene. Danas ima registrovanih lijekova za koje svi koji se kontinuirano obrazuju, znaju da nijesu efikasni, i njih će zaobići. Znači, proučavajte lijekove, pratite kako se ponašaju kroz literaturu i iskustva ozbiljnih pčelara. Da jednom za svagda iskorijenimo glavno pitanje totalnih početnika: Koji lijek za varou da koristim? A pri tom ni o varoi ne zna ništa, a kamoli o raspoloživim lijekovima. Molim sve početnike, ali i starije pčelare, učite, ne posustajte, sve se može saznati, sve je negdje napisano, samo treba pročitati. Mnogi pčelari danas kažu dovoljno sam naučio, šta će mi časopis, svega ima na internetu. A onda dozvole sebi da izgube pčelinjak od 100 košnica, jer znanje danas jako brzo zastarijeva, a na internetu se u moru informacija teško može naći ona ključna odnosno prava, a SPOS i časopis „Srpski pčelar“ su tu da nas sažeto i aktuelno informišu o svemu. Da ne prodemo kao ona dva naša pčelara koji su koristili antibiotike, kojima je ove godine naloženo uništenje njihovog meda u vrijednosti od preko 10.000 evra, naravno bez nadoknade, jer su sami izabrali da koriste nedozvoljene supstance u pčelarenju. Takav med niko neće da kupi, niti se po zakonu smije prodavati. Prema tome, čuvajte dobar glas koji imate, debelo će vam se isplatiti.!

U KLUBU NIKŠIČKIH PČELARA PRIREĐENA PRIGODNA SVEČANOST

ISPRAĆENA „ZLATNA“ PČELARSKA GODINA

Po nepisanom pravilu nikšićki pčelari na prigodan način okupljaju članove Upravnog i Nadzornog odbora na kraju kalendarске godine. Tradicija nije iznevjerena ni ovoga puta, pa je uz svečani ručak i prigodan koktel upriličen odlazak godine koja je po prinosima meda bila rekordna. Svi prisutni na svečanosti su naglasili da meda nije bilo nikad više. Zato se 2023. godinu u gradu pod Trebjesom sa pravom može nazvati „zlatnom“. Taj epitet potvrdio je Ratko Aleksić, sekretar PO „Nikšić“, koji se na dva međunarodna sajma meda, u Novom Sadu i Tuzli, okitio sa sedam zlatnih medalja za kvalitet meda, i uz to je imao rekordan prinos od 2.200 kilograma najslađeg proizvoda. Sama ta činjenica potvrđuje

prethodno navedenu tezu.

Ispraćamo po mnogo čemu beričetnu pčelarsku godinu, pa želimo da nastavimo i dalje u istom ritmu. Naš rad i posvećenost pčelarstvu su dali dobre rezultate. Znam da ste preduzeli sve potrebne aktivnosti da košnice budu izdašne. U klubu se okupljamo i razgovaramo kako bi vaša društva uspješno prezimila. Uz te želje, neka vam praznici proteknu u dobrom raspoloženju, obratio se prijateljima i kolegama predsjednik nikšićkog društva Miodrag Mićo Radulović.

Na njegovu čestitku nadovezao se Vojin Đukanović, sada u funkciji predsjednika Skupštine nikšićkih pčelara.

Uvijek se radujem tradicionalnom okupljanju i iskrenom druženju.

Znam da je svima srce puno zbog uspješnog pčelarenja u protekloj godini. Uvjeren sam da će naši članovi, koji prate savremene tokove u pčelarstvu, koji posjećuju sajmove, slušaju stručna predavanja, poštuju protokole o borbi protiv pčelinjih bolesti, posebno varoe, i u godinama kad uslovi ne budu kao u ovoj godini, ostvarivati sa svojim pčelarskim društvima dobre rezultate, istakao je Đukanović.

Nijesu izostali ni prigodni novogodišnji pokloni, koji su upotpunili svečani skup jednog od najmasovnijih i najorganizovanijih pčelarskih udruženja u Crnoj Gori na izmaku 2023. godine.

PO „NIKŠIĆ“

PRAVILA ZA USPJEŠNO PČELARENJE

Jedna od aktivnosti Kuće meda u tekućoj godini je i objavljivanje stručnih tekstova na grupi i u našem časopisu. Potrudimo se da svake subote obezbijedimo što kvalitetniji material iz različitih oblasti pčelarske djelatnosti. Za početak našeg serijala stručnih članaka, predstavljamo Rendi Olivera, Američkog istraživača, *jednog od vodećih svjetskih naučnika iz oblasti pčelarstva*. (checkmark). Njegova zapažanja i razmišljanja pomažu da bolje razumijemo svijet pčelarstva. Članak smo preuzeli od magazina "Pčelarski žurnal".

Rendi Oliver pčelari sa više od 500 pčelinjih zajednica u Sjevernoj Kaliforniji. Seli svoje košnice na oprašivanje, proizvodi matice, paketne rojeve i med. Iza sebe ima 40 godina praktičnog pčelarskog iskustva. Pored toga, ima diplomu osnovnih i master studija iz bioloških nauka. Redovni je kolumnista čuvenog časopisa „American Bee Journal“. U svojim tekstovima istražuje, analizira svoja iskustva i iskustva i informacije iz cijelog svijeta, kako bi razvio rješenja za savremene pčelarske probleme. Uređuje svoj sajt www.scientificbeekeeping.com, vrijedan izvor informacija za sve pčelare, od početnika do profesionalaca, sa kojeg je uz saglasnost autora ovaj članak i preuzet. Godinama unazad, kroz svoje tekstove i na brojnim predavanjima i radionicama, sa pčelarima nesebično dijeli svoje zavidno pčelarsko znanje i iskustvo.

U mojim člancima iznosim hroniku ličnog procesa samoobrazovanja do trenutka kada sam postao uspješan pčelar – što je znatno teže biti nakon invazije varoe. Skretanja tokom učenja bila su brutalna – bilo je momenata kada sam mislio da sam najgori pčelar na svijetu (premda je ovaj osjećaj brzo nestao kada sam upoznao druge pčela-

re). Zbog toga ovaj članak posvećujem pčelarima početnicima, koji su često obasuti kontradiktornim savjetima o „pravom“ načinu pčelarenja.

SAVJETI PČELARIMA POČETNICIMA

U minulih nekoliko godina, održao sam priličan broj pčelarskih radionica početnicima i „rekreativcima“ (ranije nazivanim „hobistima“). Ovi pčelari „dave“ se u informacijama sakupljenim sa interneta o tobožnjem „pravom“ načinu uzgajanja pčela. Nažalost, oni nemaju dovoljno iskustva da bi znali u šta da povjeruju, dok, s druge strane, dugogodišnji iskusni pčelari kolutaju očima na svaki predlog koji bi unio novine u pčelarstvo.

Ima jedna stara izreka koja kaže da ukoliko želite da dobijete konačan odgovor na bilo koje pčelarsko pitanje, samo treba da pitate pčelara sa dvogodišnjim, ili trogodišnjim, iskustvom, pošto oni sa najvećim stepenom iskrenosti razmatraju svoje znanje o pčela-

larstvu (i spremni su da pruže savjete ostalima). Na kraju krajeva, većina nas je beznačajna pred činjenicom da se pčelarsko iskustvo stiče doživotno, da je puno iznenađenja, i da je u najvećoj mjeri određeno Marfijevim zakonom.

Najbolji način da se nauči pčelarenje jeste rad sa iskusnim mentorom koji godinama uspješno uzgaja pčele u vašem kraju. Ja bih potražio nekoga ko je otvoren prema greškama koje je činio, i ko se više puta podizao iz velikih udesa. Takvi pčelari generalno nijesu najglasniji samo-promoteri, ali evo korisnog savjeta: svaki pčelar koji drži do sebe ima svakog proljeća pčele za prodaju. Najveći problem sa zdravim prezimljenim zajednicama jeste kako ih sačuvati od rojenja, a relativno je lako za svakog dobrog pčelara da utrostruči broj svojih košnica ukoliko to poželi.

„PČELARSKI TALIBAN“

U mnogim oblastima koje sam posjećivao uvijek se nađe po koji

dobronamjerni i glasni „pčelarski Taliban“ koji je nepokolebljiv u stavu da novopečeni pčelari moraju praktikovati neku specifičnu tehniku pčelarenja (koja podrazumijeva određeni tip košnice, vrstu saća, osobine pčela, vrstu tretmana krpelja, ili će, u protivnom, pretrpeti štetu). U nekim oblastima lokalni Taliban tjera novopečene pčelare da se kruto pridržavaju neke vrste „vjerujućeg pčelarenja“ insistirajući na tome da je njihova sveta dužnost da isprate određene specifične prakse, ili, drugim riječima, da vjeruju da će Priroda biti dobronamjerna. Realnost je da Priroda i varoa baš i nijesu fine prema pčelama. Nedavno sam govorio u pčelarskom klubu u jednom kalifornijskom regionu poznatom kao „raj za pčelarenje“, čiji lokalni Taliban promovise pčelarenje „bez tretmana“. Istraživanje sprovedeno među njihovim članstvom pokazalo je da je šest od deset pčelinjih zajednica nastradalo! Smatrao sam da nema smisla da kod optimističnih novopečениh pčelara pobuđujem osjećanja promašenosti, razočarenja i krivice koja su nastupila onda kada su njihove voljene pčele skončale tako jadnom smrću. Štaviše, četvrtina onih koji su bili obuhvaćeni istraživanjem nije planirala da pokuša da se ponovo lati pčelarenja. Za mene lično, ovakva vrsta bijednog ishoda je neoprostiva i uopšte nije bila nužna. Ukoliko poklonite povjerenje nekoj vrsti neprovjerene metode za tretiranje varoe, mogu li barem da vam sugerišem da nadgledate nivo opadanja varoe i da imate rezervni plan. Svake godine upoznajem stotine novopečениh pčelara, i zaista uživam u njihovom entuzijazmu i oduševljenju podstaknutom novopronađenim hobijem. Želim im da budu uspješni u svojoj novoj avanturi. Poenta na koju želim da im ukažem jeste da nije na početnicima da spašavaju svijet pokušavajući da uzgajaju pčele bez tretmana. Svako želi da pčelari „bez tretmana“ – ali vi onda zaista ne uzgajate pčele ako one umiru svake godine! Dovoljno veliki izazov jeste da se nauči pčelarenje i ne treba ga činiti još većim dopuštajući varoi da se nekontrolisano šeta okolo. Predlažem da se prvo naučite dobroj pčelarskoj praksi, što biste i učinili

kada biste počeli da uzgajate bilo kog kućnog ljubimca ili stoku. Naučite da svoje pčele održite u životu i zdravlju tokom nekoliko godina, a onda možete da očekujete nešto više. Ne biste dozvolili svom psu ili mački da pati od neke zastrašujuće infekcije, pa zašto biste onda dopustili svojim pčelama da uginu na neki sličan užasan način? Moj savjet novim pčelarima je da se opuste, i da uživaju u gajenju pčela – to je jedna od najdivnijih i najugodnijih stvari koje ćete ikada raditi, i odličan način da budete u stalnom kontaktu sa prirodom. Imajte uvijek na umu da je pčelarenje prosto još jedan oblik uzgajanja životinja. Na vama je odgovornost da brinete o svojim obavezama, a realnost je takva da pčele ponekada mogu iziskivati vašu pomoć u slučaju da im ponestane hrane ili ako varoa krene nemilosrdno da ih pustoši. Koristiće im pomoć u teškim trenucima. Pa dobro, siguran sam da sam ovim iskazima uvrijedio samo nekolicinu pčelara, ali s obzirom da ni ja nijesam ništa manje uvrijeđen, dopustićete, molim vas, da nastavim da srljam još više!

PET UOBIČAJENIH ZABLUDA O PČELAMA

ZABLUDA BR. 1 - DA JE PRIRODA „FINA“ PREMA PČELAMA

Priroda nema favorite, i pčele moraju da se takmiče na sveukupnoj evolutivnoj utakmici. Mnoge biljke proizvode toksične nektare i polene (zapamtite da medonosna pčela nije nastala na tlu Sjeverne Amerike, i da ne može prepoznati naše otrovne biljke). U mojoj oblasti, recimo, postoje dve ekstremno otrovne biljke koje mogu opustošiti naše pčelinjake. Slično tome, polen nekih biljaka može imati neodgovarajuću nutritivnu vrijednost za naše pčele, a neke vrste meda mogu biti neadekvatna zimska rezerva hrane pčelama. Suprotno onome što bi neko mogao pomisliti, postoje primjeri gdje pčele zaista bolje preživljavaju kada se prihranjuju polenskim zamjenama ili prečišćenim šećernim sirupom, od onih koje zavise od neodgovarajuće prirodne hrane.

ZABLUDA BR. 2 - DA PČELE U PRIRODI ŽIVE U BLAŽENSTVU

Zajednica koja je uginula usljed zaraženosti varoom i virusom deformisanih krila (foto: scientificbeekeeping.com). Lokalna populacija pčela pogođena je nedostatkom prikladnih šupljina i, veoma često, nemogućnošću da uskladišti dovoljno meda da preživi zimu. Uz to, virusi i ostali paraziti (naročito varoa) često dodatno iscrpljuju stresirane zajednice pčela. Čak i pod najboljim uslovima, priroda je brutalna prema pčelama. Hajde da zamislimo prirodni raj sa stabilnom populacijom zajednica, oslobođenih ljudskog uticaja. Tokom idealnog proljeća, svaka zajednica će se barem jednom rojiti, što znači da će se broj pčelinjih društava privremeno više nego udvostručiti. Ali pošto je populacija stabilna (ne mijenja se znatno broj društava u prirodi od godine do godine), samo će početni broj zajednica preživjeti do narednog proljeća. Prosta matematika kaže da će u najboljim mogućim uslovima, u stabilnoj populaciji, polovina zajednica nestati svake godine. Moj zaključak glasi – ne tucite sebe ukoliko izgubite nekoliko zajednica.

ZABLUDA BR. 3 - DA PČELE NE VOLE „HEMIKALIJE“

Realnost govori upravo suprotno, da pčele u svojoj okolini traže i sakupljaju neke od najtoksičnijih hemikalija u prirodi, da ih namjerno donose natrag u košnicu i raznose po svim površinama unutar gnijezda kako bi pobile mikroorganizme i parazite, i kako bi odbile mrave! Najomiljenije hemikalije su im mirisne smole koje biljke izlučuju zajedno sa svojim zaštitnim sokovima – ovaj proizvod koji pčele sakupljaju nazivamo „propolis“. Pčele posjeduju sposobnost da detoksifikuju ove hemikalije, a takođe i mnoge druge prirodne toksine u polenu i nektaru (polen badema, recimo, prepun je toksičnog amigdalina). Naš problem sa „hemikalijama“ trebao bi da bude usmjeren prema dodatnim „ksenohemikalijama“ kojima su pčele izložene. Dakle, pre-

ma pesticidima i zagađivačima koje je čovjek proizveo, a posebno prema sintetičkim miticidima koje pčelari u praksi primenjuju. Moj zaključak? Nema ničeg neprirodnog u upotrebi esencijalnih ulja ili organskih kisjelina za tretman protiv varoe ili ostalih štetnih organizama i bolesti. Prakticovanje ovakvih prirodnih tretmana vrlo je slično načinu na koji su ljudi veoma dugo koristili ljekovite biljke i začine kako bi odbili i ubili parazite, ili kako bi konzervirali hranu.

**ZABLUDA BR. 4 -
DA POSTOJI NEKAKVA
„NAJBOLJA KOŠNICA“
U KOJOJ BI TREBALO
UZGAJATI PČELE**

Suprotno upornim navođenjima nekih „pčelarskih Talibana“, izgleda da pčele ne pridaju mnogo značaja činjenici koju ste im košnicu ili vrstu saća obezbijedili kako biste ih uzgajali. Prije nekoliko godina, vidio sam košnice jajastog oblika napravljene od đubrivom našljemane slame, sa zaobljenim ramovima od šper-ploče, koje su bile nahvaljene kao „najprirodniji“ način za uzgajanje pčela – ma dajte molim vas! Ako mogu da kažem, tip košnice koji koristite ne zanima pčele ništa više od toga kojom bojom ste ih ofarbali. Stil i tip košnice više odslikava pčelareve estetske poglede nego što predstavlja faktor uspješnosti u pčelarenju. Baš se lijepo slažem sa lokalnim pčelarima sa top bar košnicama ili Vareovim (Warre) košnicama; sa mrežastim ili zatvorenim podnjačama; sa krovovima prilagođenim selećem pčelarenju ili bakarnim nagnutim krovovima kakvi se mogu vidjeti u engleskim vrtovima; sa košnicama od kedrovine ili stiropora; sa dubokim, srednjim ili „džambo“ ramovima; sa malim ćelijama, velikim ćelijama ili saćem izgrađenim bez satnih osnova; sa zagovornicima organskog pčelarenja ili onima koji koriste sintetičke miticide. Sa svakim ponaosob! Svaka od ovih grupa ponekada ima zdrave košnice, ali je svaka iskusila i kolaps pčelinjih zajednica. Kada je priroda dobronamjerna i pruži obilnu pašu, ne postoji taj koji ne bi mogao uspješno da pčelari; a kada dođu teška vremena, bolji

pčelari prodaju pčele ucvijeljenima. Izabrao sam da posvetim pažnju onim tihim pčelarima koji prodaju pčele i med godinu za godinom! Lično, uspjeh pripisujem prije dobrim zajednicama i odgovarajućem ekonomisanju, nego bilo kakvoj naročitoj košnici, tretmanu, ili filozofiji. Pridružite mi se, a ja ću vam reći sva „pravila“ za uspješno pčelarenje.

Sa moje tačke gledišta – standardne Langstrotove košnice su „standardne“ pošto su izdržale test vremena tokom više od 150 godina. Vjerujte mi, da je nešto bolje bilo izmišljeno, komercijalni pčelari bi ga prihvatili istog trenutka! Koristite štagod želite – top bar košnice (trenutna prolazna moda) sa prozorom predstavljaju zadovoljstvo početnicima koji samo žele izbliza da posmatraju kako pčele grade saće. Međutim, ukoliko vas interesuje ugodnost u pčelarenju, i maksimalni prinosi meda, ja bih onda počeo sa standardnom košnicom sa 10-ramnim ili 8-ramnim tijelima za plodište.

**ZABLUDA BR. 5 -
DA JE „PRIRODNO
PČELARENJE“ NEŠTO NOVO**

Mark i Melani ne tretiraju varou hemikalijama. Pitanje je da li bi imali uspjeha na drugoj lokaciji (www.scientificbeekeeping.com). Iznenađen sam onima koji hvale „prirodno pčelarenje“ kao nešto novo i revolucionarno! Ljudi, pa svi mi smo bili „prirodni“ pčelari pre nego što je pristigla varoa. Svi mi uzgajamo pčele na „organskim“ prirodnim satnim osnovama, u „prirodnim“ košnicama od smrče, i većina nas na „prirodnoj“ hrani. U stvari, određeni broj pčelara cicija kreše troškove tako što daje pčelama da bez satnih osnova izvlače saće. Neki postavljaju pitanje da li treba ili ne treba tretirati američki trulež legla antibioticima. Lično, ja se generalno u svojoj pčelarskoj praksi klonim sintetičkih miticida, antibiotika i prihrane sirupom, ali osećam da mi to ne daje za pravo da kritikujem ostale. Seleći pčelari koji svoje pčele premještaju sa pašne na pašu ne čine ništa neprirodnije od odvođenja stada stoke na bolju ispašu, ili od „prirodnih“ migracija azijske džinovske pčele *Apis dorsata* ili afričke *Apis mellifera* scu-

tellata koja živi u savanama. Jasno je da seoba košnica šleperima na usjeve zatrovane pesticidima nije „prirodna“, ali nije prirodna ni kupovina jeftine isfabrikovane hrane u supermarketu. Komercijalne seleće oprašivače bi trebalo smatrati marljivim herojima i ključnim igračima u poljoprivrednoj proizvodnji. Pčele „prirodno“ žive u šupljinama drveta nepravilnog oblika visoko iznad zemlje, a ne u pravougaonim kutijama smještenih tik do zemlje. Kada formirate pčelinjak od nekoliko košnica, stvorili ste neprirodno prenatpanu situaciju. Pored toga, nema ničeg „prirodnog“ u oduzimanju meda od pčela, u prihrani sirupom, ili otvaranju košnica i njihovom uznemiravanju.

Polaznici kurseva koje sam držao početnicima uzgajali su pčele u svakvim košnicama. Uhvatio sam trenutak kada su apsolutni početnici, Kent i Katrin Hiton, po prvi put, obazrivo i sa uzbuđenjem, razgledali saće iz njihove top-bar košnice. Izuzetan prizor za nekoga ko to nikada ranije nije vidio (foto: www.scientificbeekeeping.com)

**ZABLUDA BR. 6 -
DA JE „PČELARENJE BEZ
TRETMANA“ DOBRA PRAKSA**

Neki se služe argumentom da tretiranjem pčela vi radite protiv prirode, održavajući na taj način slabe pčelinje zajednice koje bi trebalo puštiti da uginu. Realnost je zapravo da uopšte nema svrhe dopustiti zajednicama da bespotrebno uginu od varoe, a i ako učinite nešto slično tome, odmažete pčelarima u vašem okruženju, jer će njihove zajednice vrlo brzo pokupiti krpelje iz vaših stradalih košnica. Dominano efekat može zahvatiti sve pčelinje zajednice u okruženju!

„Budi izdržljiv ili umri“ pristup pčelarenju (Bond method), po svoj prilici, funkcioniše, ali se ovakvom selekcijom često dobijaju pčele sa neželjenim osobinama – kao što su malobrojnost zajednica, često rojenje i razdražljivost. Treba imati na umu da selektivno uzgajanje funkcioniše prije na genetskom nivou (i epigenetskom) nego na nivou pčele radilice. Genetika se tiče matica, tako da nema apsolutno nijednog jedinog razloga da se dopusti uginuće svih onih nedužnih

radilica u potencijalno produktivnoj zajednici, samo zbog toga što želite da istrajete u svojim namjerama. Jedine pčele koje moraju uginuti jesu matica i trutovi; oboje ih je lako namjerno ubiti u odgovarajućem trenutku (tokom sezone rojenja). Zamjenu matice nekom otpornijom najbolje je izvršiti pojedinačno, tamo gdje postoji potreba za tim. Konačan evolutivni rezultat biće potpuno isti ukoliko dopustite da neka zajednica ugine, tako da je bolje da uzmete med nego da uzgajate leševe. Za mene lično, cjelokupno dobro pčelarsko ekonomisanje svodi se na održavanje pčelinjih zajednica živim i zdravim.

KRAJNI ISHOD ZABLUDA

Smatram da je od najveće važnosti da svjesno preispitam svoje sopstveno mišljenje i pretpostavke, kako bih izbjegao srljanje u udobno samozadovoljavanje mislima i navikama. Ukoliko sam vas isprovocirao svojim odgovorima na gore navedene zablude, onda ćete možda i moći da postanete bolji pčelar.

„PRAVILA“ ZA USPJEŠNO PČELARENJE

Pčelari su tradicionalno skloni uživanju u cjepidlačenju oko detalja vezanih za pčelarsku praksu, ali od takvog detaljisanja vrlo malo koristi imaju početnici, koji samo žele da nauče kako da nekoliko košnica sa pčelama održe u životu. U tom smislu, izlazim pred vas sa četiri opšta pravila za pčelarenje koja se tiču onoga što sam ranije nazvao „Četiri jahača pčelarske apokalipse“ – glad, hladnoća, kuga i otrovi. Hajde da se pozabavimo svakim od njih ponaosob.

PRAVILO BR. 1 – PČELAMA JE POTREBNO CVIJEĆE

Pčele zavise od dobre pašne, a ako je ona siromašna razboljeće se ili će uginuti. Obradio sam ovu temu do detalja u knjizi Fat Bees i brojnim člancima. Imajte na umu da zdravlje pčelinje zajednice gotovo u potpunosti

zavisi od kvaliteta ishrane, a polen je vjerovatno najvažniji izvor hranljivih sastojaka (prije svega, proteina).

Želeo bih da naglasim tri stvari:

Odgovor imunog sistema pčela na patogene, s naglaskom na viruse, zavisi od toga da li su u njihovoj ishrani zastupljeni odgovarajući proteini. Za prepašćujuće podatke o ovoj temi nalazimo u nedavnom istraživanju koje je sprovedeno u Pčelarskoj laboratoriji u Tuskonu (Arizona, SAD). Naučnici su izmjerili nivo prisustva virusa deformisanih krila u novoizvedenim odraslim pčelama. Zatim su ih smjestili u kaveze izlažući ih jednom od tri proteinska režima ishrane – u njihovoj ishrani uopšte nijesu bili zastupljeni proteini, ili su hranjene polenskim zamjenama, ili čistim prirodnim polenom. Rezultati su bili prosvjetljujući! Kod pčela koje uopšte nijesu hranjene proteinima nivo prisustva virusa deformisanih krila uvećao se čak 700 puta. Kod onih hranjenih polenskim suplementima je u prvi mah skočio pa je onda počeo da opada, dok je kod pčela koje su konzumirale polen bio ravan nuli. Ovi rezultati neoborivo dokazuju činjenicu da je novoizvedenim pčelama izuzetno važno da na raspolaganju imaju odgovarajuće količine kvalitetnog polena.

2. Tokom proljeća i ljeta, prosječna dužina životnog vijeka pčela na kojima nije parazitirala varoa ili nozema bila je oko 36 dana, čak i kraća, ukoliko jesu parazitirali. To znači da se čitava populacija u jednoj zajednici “preokrene” za samo pet nedelja! To je otprilike 900 grama pčela koje je neophodno odgajiti svake nedelje, što znači da je svakoj zajednici neophodno 900 grama polena nedeljno samo da bi se održala brojnost populacije (konverzija polena u masu pčela može da se izrazi odnosom 1:1)

3. Da bi uspješno prezimila u hladnijim regijama, zajednica mora da ima zalihe polena krajem ljeta i početkom jeseni kako bi mogla da odnjeguje kvalitetne “zimске pčele”, i kako bi uskladištila dovoljno polena za njegu legla koje počinje da se formira već sredinom zime.

PRAKTIČNO PRAVILO BR. 1: DOBRA PČELARSKA PRAKSA PODRAZUMIJEVA DA KOŠNICE DRŽITE TAMO

GDJE IMA PUNO BILJAKA U CVATU, ILI DA IH PRIHRANJUJETE ŠEĆERNIM SIRUPOM I POLENSKIM SUPPLEMENTIMA, UKOLIKO TO BUDE BILO NEOPHODNO.

PRAVILO BR. 2 – OBEZBIJEDITE PČELAMA OSUNČANU I TOPLU SPAVAĆU SOBU

Medonosne pčele vode porijeklo iz tropskog pojasa i mogu da prežive u umjerenim regijama jedino ako na raspolaganju imaju toplu, suhu šupljinu u kojoj će formirati gnijezdo i uzgajati leglo. Hladnoća izaziva stres kod pčela, skraćuje njihov životni vijek i slabi njihovu otpornost na bolesti.

Pčele koriste med kao pogonsko gorivo za generisanje toplote koja im je neophodna da zagriju spavaću sobu – izuzetno je važno da imaju rezervu “lož ulja” u obliku saća sa uskladištenim medom na periferiji gnezda.

Pčelinje zajednice imaće koristi ukoliko je košnica izložena suncu (osim ako spoljašnja temperatura premašuje temperaturu u zoni legla). Zajednice koje se u njima nalaze imaće manje problema sa varoom, nozemom, krečnim leglom i malom košničinom bubom, a i zimovaće bolje. Takođe, smatram da je sa zajednicama izloženim suncu mnogo lakše raditi, jer ubadaju daleko manje od onih zaklonjenih hladovinom (veoma važna stavka za početnike).

Bilo bi idealno ukoliko biste ulaz u košnicu okrenuli prema jutarnjem suncu. Na taj način, obezbijedili biste da ulaz bude blizu zimskog klubeta, da bi pčele mogle brzo i lako da izlete, kada im se za to bude ukazala prilika.

Vrsta, veličina, oblik ili boja staništa nijesu od tolike važnosti sve dok je u njemu suvo, a ne vlažno. Klube se obično pomjera na gore, vertikalno, koristeći strujanje toplog vazduha, pa će, stoga, pčele donositi više meda i bolje zimovati u nastavljacama nego u horizontalnim košnicama.

PRAKTIČNO PRAVILO BR. 2: UZGAJAJTE PČELE U USKIM TIJELIMA DOBRO IZLOŽENIM SUNCU. BUDITE SUGURNI DA ĆETE UVIJEK IMATI DOVOLJ-

NO SAČA PUNOG MEDA KOJE ĆE PĀELAMA STAJATI NA RASPOLAGANJU KAO GORIVO ZA ODRŹAVANJE TOPLOTE U ZAJEDNICI.

PRAVILO BR. 3 – SUZBIJAJTE PARAZITE

U seriji Ālanaka pod naslovom “Bolesne pĀele” detaljno sam opisao kako pĀele stalno prolaze kroz evolutivne promjene imajući kao domaćin posla sa nedavno prenijetim parazitima, s naglaskom na varou i s njom povezane viruse. Veliki napredak je ostvaren razvijanjem na parazite otpornim linijama pĀela – ovdje mislim na ruske pĀele i linije sa izraženim higijenskim ponašanjem koje su selekcionisane u laboratoriji “Baton RudŹ”. Obje ove linije pĀela uspijevaju da preŹive bez ikakvih zdravstvenih tretmana protiv parazita. Ima, takoĀe, i jako puno pĀelara koji uspješno uzgajaju regionalno prilagoĀene i na parazite rezistentne zajednice (o ovome ću pisati u bliskoj budućnosti).

Mnogi manji pĀelari u oblastima pod slabijim pritiskom varoe mogu da uzgajaju prirodno rezistentne pĀele bez tretmana, uz zadovoljavajući stepen preŹivljavanja zajednica. Danas postoje brojni prirodni tretmani koji su savim efikasni u drŹanju varoe pod kontrolom

Ono što preporučujem svakome, jeste da nadgleda stepen prisustva varoe i da pomogne svojim pĀelama ukoliko ne mogu same da izaĀu na kraj sa parazitom. Vi ste, naprosto, odrŹavanjem varoe na niskom nivou ostvarili više od polovine pobjede u borbi za zdravlje vaŹih koŹnica. I nemojte da izgubite iz vida Āinjenicu da je nivo prisustva varoe u vaŹim koŹnicama priliĀno nepredvidljiv. Jedino pravovremenom kontrolom moći ćete sebe i svoje pĀele da saĀuvate od niskih udaraĀa varoe.

PRAKTIĀNO PRAVILO BR. 3: PĀELARITE ZAJEDNICAMA KOJE SU OTPORNE NA VAROU. NADGLEDAJTE REDOVNO NIVO NJENOG PRISUSTVA U KOŹNICAMA! POSEGNITE ZA “PRIRODNIM TRETMANIMA” UKOLIKO JE TO NEOPHODNO.

PRAVILO BR. 4 – IZBJEVAJTE OTROVE

Već nekoliko puta sam spomenuo da bi trebalo izbjegavati prirodni toksiĀni polen i nektar, mada je unos ovakvih materija relativno rijetka pojava. Mnogo više problema zadaju sintetiĀki pesticidi, a još više štetna isparenja koja pĀela pokupe iz vazduha i vode. Poljoprivredni pesticidi uvek su bili bauk za pĀelare.

Gotovo 45 hiljada tona insekticida i fungicida se svake godine primijeni u SAD, a mnogi od njih su toksiĀni za pĀele. Komercijalni pĀelari su davno osjetili Źta znaĀi biti „zapaŹen“, jer su pronalazili gomile uginulih pĀela ispred opustoŹenih koŹnica. Danas su posljedice još podmuklije.

JoŹ tri problema su se javila kada je stigla varoa: pĀelar – koji koristi hemikalije, sinergija (zdruŹeno dejstvo) pesticida i sistemici. RasprŹivanje pesticida pogaĀa izletnice, a zajednica bi mogla da nadoknadi takav gubitak, ali ako ove pogubne hemikalije pronaĀu svoj put do legla u koŹnici, onda je to neŹto mnogo ozbiljnije i Źtetnije.

Sve se promijenilo kada su pĀelari poĀeli namjerno da primjenjuju sintetiĀke miticide direktno u same koŹnice. Većina ovih hemikalija se gotovo istovremeno zadrŹava u saĀu, odakle prelaze dalje na leglo i pĀele, gdje se ostaju tokom duŹeg perioda. MeĀutim realnost je još gora, razliĀiti miticidi mogu sinergijski, jedan s drugim, da proizvedu još veću toksiĀnost. Źteta se još više uvećava kada pĀelari povećaju nivo otrova u saĀu viŹekratnom upotrebom sintetiĀkih miticida.

Sljedeći potencijalni problem jeste pojaĀano koriŹćenje sistemskih insekticida koji dospijevaju u polen i nektar. Kada se propisno koriste, sistemici su blagoslov za pĀele, ali nam (opet) saće govori da ponekad mogu da proizvedu probleme. DŹudi Vu (Judy Wu) je prouĀavala uticaj prisustva toksiĀne smjeŹe miticida i sistemika u zoni legla (radi se o zajednicama sa komercijalnih pĀelinjaka) na stepen uginuća i razvoja pĀelinjih larvi, kao i na dugovjeĀnost odraslih pĀela. Nije iznenaĀenje da su i leglo i pĀele patili. Vu zakljuĀuje, „IzloŹenost pĀela reziduima iz saĀa sa leglom moŹe da se odrazi na zdravlje cjelokupne zajednice, poŹto matice i

radilice neće biti sposobne da udovolje zahtjevima proizvodnje legla, kao ni da odrŹe resurse neophodne sa opstanak brojne populacije.“

I ne samo to, DŹudi i njene kolege posjeduju neobjavljene podatke koji sugeriŹu da rezidui pesticida u koŹnici mogu da uĀine pĀele neotpornijim na nozemu, viruse i varou. Ovi nalazi mogu da pomognu da se objasni zbog Āega je pĀelinje zajednice koje se koriste za komercijalno opraŹivanje tako teŹko odrŹati u Źivotu! Razgovarao sam sa mnogim pĀelarima Āije su zajednice ubrzo odumirale nakon izlaganja insekticidima. Najveći problem je Źto se rezidui veoma dugo zadrŹavaju u saĀu, na Źtetu mnogih narednih generacija. LoŹa matica je opŹte mjesto naŹeg vremena.

Insekticidi, miticidi i fungicidi su svakako glavni problem komercijalnih pĀelara, i vjerovatno znaĀajan faktor sa Źtetnim uticajem na zdravlje pĀela u seoskim, gradskim i prigradskim oblastima. Izbjegavajte ih kad god da ste u prilici! „Prirodni“ miticidi, iako stresni za pĀele tokom same primjene, Āine se kao podnoŹljiviji izbor, a ne ostavljaju ni bolne rezidue u saĀu.

PRAKTIĀNO PRAVILO BR. 4: NE UPOTREBLJAVAJTE SINTETIĀKE HEMIKALIJE. IZBJEVAJTE IZLAGANJE PĀELA PESTICIDIMA. ZAMIJENITE STARO SAĀE.

UMJESTO ZAKLJUĀKA

Uspješno pĀelarenje smo sveli na Āetiri opŹta pravila i to:

Uzgajajte pĀele tamo gdje ima mnogo cvijeća tokom Āitave godine, ili im obezbijedite prihranu.

Obezbijedite im toplu, suhu i osunĀanu koŹnicu.

Suzbijajte varou kada je to neophodno

Izbjegavajte sintetiĀke hemikalije i pesticide

Zaista, uspješno pĀelarenje nije niŹta komplikovanije od toga! Svaki savjet, osim ovdje navedenih, jeste suviŹan i više se tiĀe stila nego suŹtine. Samo naprijed, uŹivajte u pĀelarenju na koji god poŹelite naĀin, i ne bazirite se na to Źta drugi misle!

ODRŽANA REDOVNA SKUPŠTINA UP „POTARJE“ U MOJKOVCU

DOBRI REZULTATI NA SVIM POLJIMA

Redovna Skupština Udruženja pčelara „Potarje“ u Mojkovcu održana je krajem januara u renomiranom restoranu „Most“ u prisustvu većine članova jednog od uzornijih pčelarskih kolektiva u našoj zemlji. Na početku rada, minutom ćutanja odata je pošta istaknutom i uglednom domaćinu Ratku Smoloviću koji se prošle godine preselio u draga sjećanja njegove porodice i iskrenih prijatelja i kolega koji su ga izuzetno cijenili i poštovali. Nakon toga prisutne je pozdravio predsjednik udruženja Ranko Medojević i saopštio dnevni red sa četiri tačke koje su se odnosile na izvještaj o radu za prethodnu godinu, finansijski izvještaj, plan rada za 2024 godinu i razno.

U minuloj godini UP uspješno je realizovalo predviđeni plan i program rada, organizovalo krsnu slavu 12. maja kojoj su prisustvovali gosti iz regiona i Crne Gore kao i predstavnici lokalne uprave Opštine Mojkovac i domaćinski organizovali maltene svakodnevni rad Kuće meda koja se nalazi na ulazu u Nacionalni park „Biogradska gora“.

-Imamo dovoljno razloga, a prije svega dobrih rezultata na svim poljima

sa kojima se ponosimo i na osnovu kojih možemo reći da smo pravi i jedini reprezentanti mojkovačkog pčelarstva kao i prva stanica info punkta mojkovačkog turizma i poljoprivrede ovoga kraja. Tome ide u prilog činjenica da smo na vrijeme obezbijedili za sve članove kao i za druge pčelare kojima je pomoć bila neophodna dostavu matica iz SPOCG, obavili smo posjete svim prijateljskim udruženjima pčelara u Crnoj Gori kao i regionu i obavijestili naše članove o podršci Ministarstva poljoprivrede i lokalne uprave o novčanom benefitu u iznosu od dva eura po pčelinjoj zajednici, rekao je Medojević i naglasio da je potvrđena dobra saradnja sa državnim Savezom pčelarskih organizacija.

Međutim on, kako kaže nije zadovoljan saradnjom sa Sekretarijatom za poljoprivredu u lokalnoj upravi koja, prema njegovim riječima, novčana sredstva selektivno dijeli, pri čemu se privileguje samo jedno društvo dok se prema ostalim UP odnosi maćehinski.

-Programe koje su sproveli, realizovali su samo sa udruženjem „Cer“ a prema našem udruženju nijesu se udostojili ni da pošalju obavještenje a

kamoli da sa nama sklope aranžman o realizaciji tih aktivnosti. Nadamo se da će se ova gospoda urazumiti ili ćemo sačekati neke trezvenije i razumnije ljude koji će sagledati i našu potrebu da učestvujemo i koristimo sredstva iz opštinskog budžeta za dobrobit razvoja pčelarstva u Mojkovcu, dodao je Medojević

Inače, članovi UP „Potarje“ zadovoljni su ostvarenim rezultatima rukovodstva uz sugestije da bi dobro bilo da se u dogledno vrijeme obezbijedi poslovni prostor kako bi se češće okupljali i u tom prijatnom ambijentu organizovali svoje redovne aktivnosti i sadržaje koji doprinose sveukupnom razvoju i afirmaciji pčelarstva na obalama Tare i Crnoj Gori uopšte. Isto tako među pčelarima Potarja vlada raspoloženje da se što prije riješi status Kuće meda i da se ponudi UP „Mojkovac“ koje je suvlasnik tog objekta, otkup njihove polovine vlasništva.

Na sjednici je utvrđena i članarina za 2024 godinu koja će iznositi 20 evra. Ni ovoga puta nije izostao lijep gest agilne uprave Udruženja da prisutnim članovima redovne skupštine podijeli reklamne majice, i da ulogu domaćina Slave za ovu godinu dodijeli Radomiru Batu Pantoviću.

Kada je riječ o planiranim aktivnostima za naredni period, među prioritetima su svakako tradicionalno organizovanje Sleva udruženja, priprema i realizacija makar jednog stručnog predavanja, organizovanje dostave matica kao i prerada voska u Kući meda, zatim podrška mladim pčelarima od strane udruženja i posjeta sajmovima i drugim manifestacijama pčelarstva u državi i regionu. Konačno, opšti je utisak, što je možda i najvažnije sa aspekta privređivanja u ovoj oblasti da su u prošloj godini prinosi veoma kvalitetnog meda bili solidni kod svih pčelara koji su u julu i avgustu imali zdrava i dobro njegovana društva.

B.K.

ZA MLADE PČELARE 120 ROJEVA

Opština Mojkovac, tačnije Sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i ruralni razvoj, i Udruženje pčelara „Cer“ iz tog grada potpisali su ugovor o isporuci 120 rojeva mladim pčelarima. Finansijsku konstrukciju je zatvorila Opština koja je pred novu godinu uplatila novac i za košnice i za rojeve. Kako je pojasnila Tatjana Simić, direktorka pomenutog sekretarijata, prošle godine tokom ljeta raspisan je tender na koji su imali pravo da se jave sva lica starosti do 40 godina, koja su zainteresovana za bavljenje pčelarstvom.

Na taj konkurs se javilo 24 mladih, budućih pčelara, među kojima je i jedna žena, i mi smo svima izašli u susret. Već su dobili po pet kompletnih košnica, a rojeve će sukcesivno dobijati tokom ljeta ove godine od članova Pčelarskog udruženja „Cer“ iz Mojkovca. Mogu da kažem da nam je jedan proizvođač košnica iz Srbije dao najpovoljniju ponudu, a UP „Cer“ iz Mojkovca za rojeve najpovoljnija, već i zato što je u pitanju jedno ozbiljno pčelarsko udruženje iz Mojkovca. U pitanju je udruženje sa preko 100 članova, što je ujedno za nas bila i garancija da će moći kako brojčano tako i kvalitetom da mladim pčelarima isporuče 120 rojeva, pojašnjava direktorka Simić.

Ona ističe da će, kako je to i precizirano potpisanim ugovorom, svi oni pčelari, koji isporuče rojeve, biti u obavezi prvu godinu dana da pomažu mladim pčelarima, bilo savjetima bilo ličnim angažovanjem na njihovim novoformiranim pčelinjacima. Direktorka posebno podvlači da ove godine imaju otvoren budžet za poljoprivredu, te da će posebnu pažnju da posvete razvoju pčelarstva u opštini.

Ni prethodnih par godina nijesmo

Uoči nove godine Opština uplatila novac za košnice koje su već nabavljene od najpovoljnijeg ponuđača iz Srbije i za rojeve koji će, prema ugovoru, biti isporučivani od 1. maja do 31. avgusta

zapostavljali ovu poljoprivrednu granu, jer smo uvijek pomagali pčelare koliko su nam dozvoljavala sredstva. U ovoj godini planiramo da za pčelarstvo izdvojimo više sredstava nego što smo prethodnih godina. Razgovaraćemo sa pčelarima šta im je to najneophodnije – da li to vosak, košnice i druga oprema ili materijal za prihranu pčela, šećer i pogače – ali nećemo (kao prethodnih godina) davati novac, već materijal za koji pčelari iskažu potrebu, kaže Tatjana Simić.

Da će UP „Cer“ ispuniti sve obaveze, koje su preuzeli potpisanim ugovorom, potvrđuje i aktuelni predsjednik

Udruženja Velibor Cmiljanić.

Iako najmlađe od tri pčelarska udruženja, koliko ih ima u Mojkovcu, okupljamo preko 100 članova i jedno smo od brojnijih udruženja u Crnoj Gori. U pitanju su ozbiljni i iskusni pčelari, koji iza sebe imaju ogromno iskustvo u pčelarstvu. Siguran sam da ćemo do posljednje stavke ispuniti sve zahteve iz potpisanog ugovora, podvlači Cmiljanić.

On dodaje da UP „Cer“, pored donacija koje pčelari dobijaju od Opštine Mojkovac ili Saveza pčelara Crne Gore, ali i od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, i samo

Udruženje pomaže svojim članovima koliko je to u mogućnosti. Ove godine svi pčelari iz ovog udruženja dobili su besplatno po jedan paket pogača, što je bio slučaj i prethodnih godina, s tom razlikom što su se pogače ranije dobijale prema broju pčelinjih društava. „Cer“ je svojim članovima plaćao i po jedan euro na donaciju koju su imali od Saveza za kupovinu matica.

Ovih dana prikupljamo podatke koliko i ko od naših članova može da isporiči rojeva za mlade pčelare na ljeto, ali ne manje od pet rojeva, kako bi preuzeo obavezu da najmanje jednog mladog pčelara pomaže narednu godinu dana i uputi ga u tajne pčelarenja. Kada prikupimo te podatke, raspoređićemo podjednako ili koliko ko bude mogao da isporučiti rojeva kako bi ispunili kvotu od predviđenih 120. Sve te podatke ćemo iznijeti na sjednici Upravnog odbora, dogovoriti se o tome čije su koje obaveze s tim u vezi i podijeliti zaduženja, precizira Cmiljanić.

Iako osnovano prije šest godina, UP „Cer“ ima ambiciozne planove. Nastaviće u još većoj mjeri da pomažu mlade pčelare ili one koji iz bilo kojeg razloga budu imali gubitke u pčelinjaku, kaže Rade Medojević, doskorašnji predsjednik Udruženja.

Naše udruženje je i prije par godina poklonilo po nekoliko rojeva pčelarima koji su tokom zime imali gubitke u pčelinjaku. Naravno, nijesmo im mogli nadoknaditi brojčano onoliko

BUDUĆI PČELARI

Marina Rakočević iz Štitarice naglašava da joj dodijeljene košnice mnogo znače, imajući u vidu da se već bavi uzgojem jagoda i da će joj pčele imati ulogu i oprašivača.

U moje poljoprivredno gazdinstvo uključeni su moj muž i djeca. Svi smo ljubitelji pčela pa u budućnosti planiramo ozbiljnije da se bavimo pčelarstvom. Košnice smo preuzeli i pripremili da uselimo rojeve koje ćemo dobiti u prvoj polovini ove godine, kaže ova buduća pčelarka.

Rakočević ističe da ima samo riječi hvale za Sekretarijat za poljoprivredu Opštine Mojkovac.

O pčelama, moram priznati, nemam neko veliko znanje, ali sam jako zainteresovana da učim. Nabavila sam ozbiljnu pčelarsku literaturu, koja će mi mnogo značiti u bavljenju

ovim poslom, kaže Marina.

I Aleksandar Vuković se pohvalno izrazio o projektu mojковаčke samouprave.

Svakako da meni, a i svim mladim budućim, koji žele da se ostvare i imaju želju da se bave pčelarstvom, znači mnogo. Raduje me da je mnogo mladih ljudi dobilo košnice i nadam se da će ovo biti dobar podsticaj za razvoj pčelarstva kao grane poljoprivrede koja ima razvojnu šansu u ovim krajevima. Kao neko ko je završio Biotehnički fakultet i ko je zavolio pčelarstvo kroz studije, uvijek mi je bila želja da se bavim pčelarstvom i svakako da želim da ozbiljno pristupim ovom poslu, jer znam koliko je ono važno za čitav biodiverzitet.

Predsjednik, Poljoprivreda i proizvodnja zdrave hrane treba da budu jedna od smjernica razvoja Mojkovca, okalna samouprava ulaže velike napore da obezbijedi veći agrobudžet, kako bi podstakli razvoj

koliko su imali gubitaka, ali smo im simbolično pomogli, poklanjajući im srazmjerno onoliko rojeva koliko su imali gubitaka. Sve to i ostale mjere pomoći našim članovima realizujemo od dijela članarine koja ostane našem udruženju, kaže Medojević.

Zoran Bošković sa Medojevićem i Cmiljanićem kao i još desetak pčelara iz Udruženja su najzaslužniji za osnivanje ove veoma uspješne pčelarske

organizacije, koja je prošle godine, zbog svoje brojčanosti, delegirala i jednog člana u Upravni odbor Saveza pčelara Crne Gore.

Meni su 2018. godine nudili iz dva postojeća udruženja iz Mojkovca da se učlanim kod njih. Nijesam prihvatio pravdajući to, istina u šali, da ću ja da osnujem novo udruženje, s obzirom da nijesam bio zadovoljan postojećim stanjem u pčelarstvu u Mojkovcu. Kada sam to ispričao mojim prijateljima pčelarima, njima se ta ideja oko osnivanja novog udruženja dopala, pa smo čitavu stvar uozbiljili. Na jednom sastanku smo i precizirali sve i podijelili obaveze oko formalnosti formiranja udruženja. Napravili smo Statut, uradili pečat i prve godine učlanili preko 30 pčelara u naše udruženje. Kasnije su pčelari i iz postojeća dva udruženja počeli da se učlanjuju kod nas, tako da smo sada jedno od brojnijih pčelarskih udruženja u državi, ističe Bošković.

Sve u svemu UP „Cer“ iz godine u godinu raste i uzdiže se kao istoimeno brdo u okolini Mojkovca po kome je i dobio naziv.

D. V. – D. S.

IZDAŠNIJI BUDŽET ZA RAZVOJ PČELARSTVA

Poljoprivreda i proizvodnja zdrave hrane treba da budu jedne od smjernica razvoja Mojkovca, naglašava Vesko Delić, predsjednik Opštine Mojkovac.

Lokalna samouprava ulaže velike napore da obezbijedi veći agrobudžet, kako bi podstakli razvoj pčelarstva na teritoriji opštine. Kao jedna od brojnih manifestacija koje se održavaju u našem gradu, *Dani meda i zdrave hrane*, ima veliki potencijal za privlačenje turista. U narednim godinama lokalna uprava uložiće dodatne napore i finansijska sredstva za razvoj pčelarstva. U našem gradu mnogi građani prepoznaju pčelarstvo kao mogući izvor zarade. U prilog ovoj tezi govori i to da je Opština Mojkovac preko Sekretarijata za poljoprivredu dodijelila 120 košnica za 24 nova pčelara, dok se isporuka rojeva očekuje od maja do avgusta. Zbog izuzetnog potencijala za razvoj pčelarstva, Opština, uz pomoć države, treba aktivnije da se uključi u razvoj pčelarstva. Na prostoru mojковаčke opštine postoje tri udruženja pčelara sa kojima lokalna uprava ima izuzetnu saradnju, ističe Delić.

JOŠ ČETIRI ZLATNE MEDALJE RADOVANA BABIĆA
SA MEĐUNARODNIH SAJMOVA PČELARSTVA U OKRUŽENJU

APITERAPEUT IZ DRAGOVOLJIĆA KOD NIKŠIĆA

Ako bi se nekim povodom sačinila rang-lista najboljih crnogorskih pčelara, Radovan Babić iz Dragovoljića kod Nikšića sigurno bi pravio društvo onim kolegama i kolegicama na pobjedničkom postolju, koji su zavrijedili taj epitet. Ovu konstataciju potkrijepljuju činjenice koje govore o jednom vrsnom proizvođaču visokokvalitetnog meda i dobitniku vrijednih nagrada i priznanja sa međunarodnih sajmova pčelarstva u okruženju.

U jednom od prethodnih brojeva našeg časopisa napisali smo kratku priču o Radovanu, koji se iz ljubavi koju su na njega prenijeli djed i otac, intenzivno bavi pčelarstvom više od jedne decenije. Bila je to samo lijepa uvertira za novu epizodu uzornog domaćina i savjesnog službenika MUP-a Crne Gore, koji je svoju pčelarsku biografiju tokom prošle godine ukrasio sa još četiri zlatne medalje za šumski i livadski med, kao i zvanjem apiterapeuta po završetku Akademije pčelarstva i apiterapije Srbije u Beogradu. Ali, krenimo redom. Na Saboru pčelara i poljoprivrednika u Banatskim Karlovcima, koji je održan u septembru 2023, on je, pored dva najsajjnija odličja za livadski i šumski med, dobio i laskavo priznanje šampiona kategorije između 290 učesnika. Inače na ovom takmičenju radila se takođe specijalna analiza meda organoleptičkom metodom ili, bolje rečeno, senzorskim ispitivanjima od strane eminentnih stručnjaka za tu oblast, koji su primjenom čulnih opažanja ocjenjivali pojedine specifičnosti meda kao što su

ukus, miris, boja, gustina, čistoća i slično. Radovan zatim nastavlja „osvajački” pohod na medalje u Tuzli, gdje će na internacionalnoj manifestaciji pozlatiti medljikovac u žestokoj konkurenciji čak 553 izlagača iz 21 države sa svih meridijana i svih republika bivše Jugoslavije. Ovdje treba istaći da je za razliku od pomenute smotre u Srbiji, u Bosni i Hercegovini rađena i laboratorijska analiza meda, koja podrazumijeva i dobijanje potvrde o samoj sadržini, odnosno strukturi slatkog i ljekovitog proizvoda. Konačno, putešestvije našeg korifeja

PREDIVNA LOKACIJA

Na predivnom brdovitom području, na obroncima Kobilje Glave ispod Crvenog Ždrijela, u živopisnom selu Dragovoljići, na nadmorskoj visini od oko 900 metara, šepuri se pčelinjak redovnog i uzornog člana Pčelarske organizacije „Nikšić”, Radovana Babića. U jednoj zdravoj i čistoj sredini, bogatoj raznovrsnim biljem i šumom, dovoljno udaljenoj od svih izvora zagađenja, košnice su tako raspoređene da putniku namjerniku skreću pažnju, jer su lijep ukras tog prekrasnog krajolika. Nerijetko zaustavi se i po koji stranac da kamerom ili fotoaparatom ovjekovječi brižno i pedantno njegovano poljoprivredno dobro složne familije, kao istinski primjer ozbiljnog rada vrijednog i uglednog domaćina i svih članova njegove porodice.

PODRŠKA

Osim porodice, kao najvećeg oslonca u poslu kojim se bavi, Radovan ne štedi komplimente na račun velike podrške od strane kolega te opštinskih i državnih subjekata, koji na razne načine i adekvatnim mjerama stimuliraju razvoj pčelarstva, kao jedne od prioritetnih grana poljoprivrede u našoj zemlji.

Moja matična organizacija, SPOCG „Kuća meda“, lokalna uprava i resorno ministarstvo nastoje da iz godine u godinu olakšaju našu djelatnost raznim subvencijama i benefitima. Znamo da opredijeljena materijalna i finansijska sredstva nijesu dovoljna i da za pčelarstvo treba izdvajati mnogo više, ali u suštini nama je svaka pomoć dobrodošla i mi se maksimalno trudimo da bilo kakvu podršku iskoristimo na pravi način, objektivan je vlasnik preko 50 pčelinjih društava u gradu pod Trebjesom.

Za njega je prava stvar otvaranje „Kuće meda“, gdje može da se snabdije neophodnom opremom ili naruči pribor za rad, dok aktivnosti i kapitalni projekti Saveza, kako kaže, značajno doprinose afirmaciji i prosperitetu pčelarstva u svim crnogorskim sredinama.

Crnogorski med je dobio titulu brenda na veoma zahtjevnom domaćem i međunarodnom tržištu i taj status mora se sačuvati i unaprjeđivati kako bi i dalje bili konkurentni ostalim proizvođačima, shodno evropskim i svjetskim standardima. Mislim da imamo sve predispozicije, i prirodne i kadrovske, za tako nešto. Takođe, otvaranje škole pčelarstva, izrada *Atlasa medonosnog bilja*, pokretanje linija za proizvodnju i pakovanje meda, stavljanje u funkciju pogona za vosak i pogače, organizacija edukativnih predavanja i seminara te posjete raznim sajmovima i manifestacijama u zemlji i van naših granica, treba da motiviše ne samo aktuelne, nego i potencijalne, prije svega mlađe pčelare, da se posvete jednom od najljepših hobija i zanimanja na planeti, naglasio je Babić.

završava se u novembru, u Brčkom, na međunarodnom organoleptičkom ocjenjivanju kvaliteta meda, gdje je Radovan ponovio uspjehe iz Banatskih Karlovaca i Tuzle.

POKRETNIA BOLNICA

Svaka čast za osvojene prestižne nagrade što se svakako može reći i za završetak školovanja na pčelarskoj akademiji na kojoj je unaprijedio i usavršio već stečena znanja.

Bavio sam se posebnim istraživačkim radom na temu uticaja apiterapijskih metoda i receptura za liječenje i iscjeljenje hroničkog bronhitisa proizvodima medonosne pčele. Drago mi je što će se moj trud valorizovati u pripremi stručne literature za ovu, veoma interesantnu i korisnu oblast po zdravlje čovjeka, rekao je Babić, ističući da je apiterapija komplementarna naučna disciplina alternativne medicine, najvećim dijelom nastala na viševjekovnim iskustvima i empirijskim znanjima, tačnije, posmatranjima i praktičnim aktivnostima drevnih naroda od postanka čovjeka. On kaže da apiterapija objedinjuje preventivne i teorijske metode i principe, koji se zasnivaju na upotrebi pčelinjih proizvoda.

Med i drugi proizvodi, poput perge, propolisa, matične mliječ i sl., predstavljaju funkcionalnu hranu, koja sadrži bioaktivna jedinjenja i čije biološke karakteristike, što je potvrđeno u praksi, utiču na poboljšanje određenih stanja i tegoba organizma. Zato za pčelinje proizvode slobodno možemo reći da su zlato prirode i, nažalost, pomalo zaboravljeno blago istorije. Kada konačno shvatimo da je pčelinjak „pokretna bolnica“, onda će nam biti mnogo jasnija i čuvena izreka neponovljivog Alberta Ajnštajna, koji je rekao da ako pčele izumru i čovječanstvo čeka ista sudbina za manje od pet godina, dodao je apiterapeut iz Dragovoljica kod Nikšića.

B.K.

EDUKACIJA U PRAVO VRIJEME

Tribina na temu „Radovi u pčelinjaku tokom zimskog i proljećnog perioda“ održana je polovinom januara u Andrijevici. Predsjednik istoimenog udruženja pčelara Dragan Đurković je kazao da tribina nije bila zamišljena kao klasično predavanje, već kao razmjena mišljenja svih prisutnih uz mogućnost postavljanja pitanja.

Bilo je zamišljeno i dogovoreno da na tribini prisustvuju dva velepčelara iz Arilja (Srbija). Međutim, predsjednik njihovog udruženja Slavoljub Obradović iz opravdanih razloga nije mogao doći, ali je obećao da će već na sljedećoj biti naš gost, tako da nam je to odgovaralo kako bismo za mjesec–dva organizovali još jednu tribinu uz edukaciju sjajnog predavača, koji će nam pomoći da proširimo naša skromna znanja i iskustva, koja ćemo primijeniti u našim pčelinjacima. Tema predavanja bila je aktuelni trenutak, odnosno zimski period, kao i koje su proljećne potrebe za razvoj pčelinjih društava, što će više koristiti nego da smo govorili o potrebama u pčelinjaku, kazao je Đurković, dodajući da je posjećenost bila standardna, a pored pčelara iz Andrijevice, predavanju su prisustvovali i pčelari iz susjedne, beranske opštine.

Kada su planovi za predstojeći period u pitanju, Đurković je kazao da imaju spreman program na godišnjem nivou.

Obično organizujemo tribine, odradimo našu pčelarsku slavu, koju obilježavamo već tradicionalno 27–28 godina, takođe posjećujemo tribine u susjednim opštinama, prisustvujemo predavanjima pčelara, posjećujemo pčelarske slave ostalih udruženja, tako da nam tokom čitave godine bude zanimljivo uz sve pomenute aktivnosti. Na kraju on je pozvao sve pčelare iz tog

kraja da se učlane u Udruženje pčelara Andrijevice, jer, kako ističe, kada ih je više, biće bolji i aktivniji, a samim tim će više i konkretnije pomagati jedni drugima.

GOSTI IMAJU RIJEČ

Član Udruženja pčelara „Savo Popović“ iz Arilja Radan Pavlović je kazao da je došao kako bi pokušao pomoći pčelarima Andrijevice i ukazao im na moguće probleme koji postoje u pčelarstvu i da im predoči neke perspektive pčelarstva i savremenog pčelarenja kako bi pokušali da zajedno razrade temu proljećnog razvoja pčele i priprema pčelinjih društava za glavnu pašu.

Andrijevicu poznajem dugi niz godina, preko četiri decenije, i znam da su ovdje uslovi slični ili istovjetni kao kod nas u Arilju i da iste probleme imaju pčelari Andrijevice, Arilja, zlatiborskog okruga i ostalih sličnih planinskih područja. Tema je bila zanimljiva – pčele su božanstvena bića. Pčelarenje čovjek može da voli ili da ne voli. Ono što ne zna, može da nauči, ali ako nema ljubav prema pčeli, on treba na vrijeme da se preorijentiše na nešto drugo, jer voljeti pčelu, uživati u radu sa pčelama – to je nešto veličanstveno,

izrazio je svoje emocije prema ovom vrijednom insektu Pavlović i pozvao sve one koji su zainteresovani da rade nešto što vole, da budu upravo pčelari. Ovim povodom on je ispričao, priču u kojoj se kaže da, ako hoćeš da budeš srećan jedan dan – napij se, ako hoćeš da budeš srećan sedam dana – oženi se, ali ako ostatak života želiš da provedeš u sreći i uživanju – počni da se baviš pčelarstvom.

To bi bila moja poruka. Mi pčelari smo čudna stvorenja, mi volimo druženje, volimo da širimo znanje i saznanja sa kojima se upoznajemo, kazao je Pavlović.

On je podsjetio na dobru saradnju dva udruženja.

Već dvije godine pčelari Andrijevice odlaze na slavu u Arilje, na jednu veličanstvenu manifestaciju, koja je poslije beogradskog sajma pčelarstva najaktuelnija manifestacija u ovom dijelu Evrope i Balkana. Ta naša saradnja se zasniva na uzajamnim posjetama, razmjeni iskustava, druženju, na zajedničkim tribinama i zajedničkim predavanjima. Saradnja je dosad veoma dobra, pa pored beranskog i andrijevičko društvo smatramo bratskim. Povelju zvanično nikada nijesmo potpisali, jer mi više vjerujemo srcu i osjećanjima, nego papiru i olovci, kazao je on.

Član Udruženja „Uljanik“ iz Berana Mićun Babović je kazao da je tribina lijepo organizovana, međutim, kako primjećuje, ima mnogo pčelara koji nijesu članovi Udruženja.

Smatram da svi pčelari treba da budu u Udruženju, jer udruženje podrazumijeva organizovani rad. Ipak, neki ljudi žele biti samostalni, tako i rade, zamjerio je on.

Babović je podsjetio da je prošle godine prinos meda bio raznolik.

– U Beranama i njegovoj dolini godina je bila vrlo slaba, a nešto višočije, u planinskim djelovima gdje su četinari, bilo je bolje stanje i pčelari su nalazili prilične količine meda, kazao je on, dodajući da očekuje više pomoći od države nego što je to bilo dosad.

G. M.

KOD GORANA VOJVODICA U BOŽICIMA KOD ANDRIJEVICE

ĐAČKO DRUŽENJE PRETHODILO PČELARENJU

Višedecenijsko društvo, koje datira još od davnih školskih dana, doprinijelo je da se Goran i Dragan nađu na istom zadatku, svako u svom pčelinjaku, ali uz veliku podršku i prenošenje iskustava onog starijeg, kasnije će se ispostaviti, mlađem i veoma ambicioznom kolegi. Naime, Dragan Đurković iz Kralja kod Andrijevice, kao iskusni pčelar, nagovorio je Gorana Vojvodića iz Božića, sela koje se takođe nalazi nadomak istog gradića na sjeveroistoku naše zemlje, da se posveti ovoj grani poljoprivrede i tom prilikom poklonio mu jedno društvo.

Pčelarstvom sam se počeo baviti prije dvadesetak godina po nagovoru školskog druga, poznatog pčelara Dragana Đurkovića. On mi je, pored jednog pčelinjeg društva, poklonio i

knjigu (čiji je on autor), pod nazivom „Radovi na pčelinjaku po kalendar-skom cvjetanju biljaka“, tako da sam u razgovoru sa njim i čitajući dobro i poučno štivo poželio da i sâm počnem pčelariti. Početnička pažnja i odgovornost, a uz to i sreća, pokazale su se kao sjajan spoj, te su kod mene razvile ljubav prema ovom zanimanju. Iz godine u godinu broj društava se povećavao, tako da danas imam oko 70 košnica, kaže Vojvodić.

On ističe da prinosi, kao i u drugim granama poljoprivrede, uveliko zavise od vremenskih prilika, a zadnjih godina one nijesu išle na ruku pčelarima.

Loše vrijeme učinilo je da zadnjih godina prinosi, a uz to i prihodi budu vrlo skromni, ali bilo je dovoljno za porodicu. Prodajom meda sam samo

uspio pokriti troškove, priča Goran o neizvjesnosti sa kojom se susrijeću pčelari, a koju diktiraju meteorološki uslovi.

Kada je u pitanju pomoć resornog ministarstva, Goran kaže da je ona do sada bila više nego simbolična.

S obzirom na veliki značaj pčelarstva, posebno za voćarstvo i ratarstvo, mislim da bi Ministarstvo poljoprivrede trebalo da više posveti pažnju nama, pčelarima, kako bismo lakše otklonili prepreke na koje nailazimo. Ohrabruju najave ministra Jokovića da će se više sredstava izdvajati za pčelarstvo, što bi nam mnogo značilo, dodaje Vojvodić.

Goran redovno posjećuje sajmove i smatra da su vrlo korisni.

Podržavam organizovanje sajмова koje redovno posjećujem. Upoznajem nove ljude sa kojima razmjenjujem iskustva, vidim nešto novo i, naravno, kupujem potrebnu opremu i lijekove za pčele, kaže on.

Vojvodić je inače od početka bavljenja pčelarstvom član Udruženja pčelara Andrijevice.

– Sastajemo se, družimo, savjetujemo jedni druge. Trudim se da svoje znanje prenesem na mlade ljude, pa je moj savjet njima da se u što većem broju počnu baviti ovim lijepim hobi-jem i odgovornim poslom, koji zahtijeva svakodnevnu brigu i posvećenost pčelama. Pored lijepo provedenog vremena među košnicama, bez stresa i nervoze, imaće i koristi, kaže Goran, i uzgred zahvaljuje komšijama koji se bave ratarstvom i voćarstvom zbog, kako kaže, savjesnog odnosa prema njegovim pčelama.

G. M.

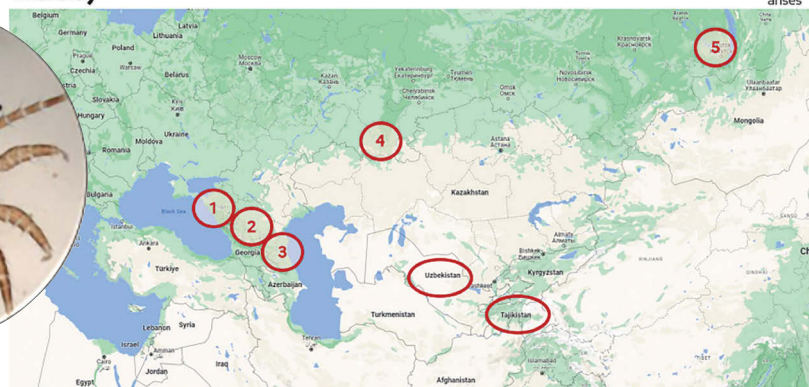
Potreba uspostavljanja pravovremenog sistema nadzora nad emergentnom invazivnom vrstom

Referentna laboratorija EU za zdravlje pčela igra značajnu ulogu u zaštiti pčelinjih populacija i podršci održivom pčelarstvu. Nedavno održana godišnja radionica, RL EU u Sofija Antipolisu, Francuska, istakla je važnost globalne saradnje u oblasti zdravlja pčela. Ovom prilikom predstavljeni su novi podaci o širenju *Tropilaelaps* grinja, sa fokusom o laboratorijskim testovima koji podržavaju identifikaciju ovih parazita. Tehnološki napredak u dijagnostici istaknut je kao ključan za efikasnu kontrolu i prevenciju invazije za vrste o čijim se biološkim karakteristikama tek treba izučavati.

Imajući to na umu i prenoseći informacije sa radionice, na ovaj način skrećemo pažnju na potrebu izvještavanja o **pretpostavljenom riziku pojave *Tropilaelaps sp.* u pčelinjim zajednicama u Bosni i Hercegovini.**

Infested countries and areas (according to the video)

1. Krasnodar Krai dand Sochi
2. Ossetia
3. Dagestan
4. Orenburg
5. Irkutsk

* **TROPILAEALAPS** Delfinado & Baker, 1961.

EU RL ima ulogu u praćenju, dijagnostikovanju i kontrolisanju bolesti pčela ne samo za potrebe zemalja članica EU.

Bolesti od interesa za praćenje su definisane u EU uredbi 2018/1882 i Zakonu o zdravlju životinja (EU uredba 2016/429) a odnose se na:

- * Infestacija sa *Varroa spp.* (Varoza)
- * Infestacija sa *Aethina tumida* (SHB, Mala košnjičina buba)
- * Američka gnjiloća (*Paenibacillus larvae*)
- * Infestacija sa *Tropilaelaps sp.*

Kontrola infestacija: *Tropilaelaps* grinja predstavlja kompleksan izazov za istraživače, zakonodavce i pčelare. Istraživanja se fokusiraju na dokazivanje **efikasnih strategija** kako bi se umanjio uticaj ovih parazita na populacije pčela. Razumevanje biologije i ekologije *Tropilaelaps* vrsta ključno je za razvoj ciljanih i održivih mjera kontrole, uzimajući u obzir specifičnosti svakog ekološkog regiona.

Parazitsko ponašanje: Grinje *Tropilaelaps* hrane se tjelesnim tkivima larvi i lutki pčela. Kako bi « pristupile izvoru hrane » one usnim organima probijaju meku opnu razvojnih oblika pčela. Ova parazitska aktivnost može dovesti do razvojnih deformiteta pčela u leglu, rezultirajući oslabljenim, deformisanim ili mrtvim jedinkama. Prenos virusa i uloga grinja kao virusnih vektora naučno je dokazana za neke pčelinje viruse, kao što su DWV, ABPV, i BQCV.

Životni ciklus: Životni ciklus grinja *Tropilaelaps* obično uključuje različite razvojne faze: jaje, larva, protonimfa i deotonimfa. Razvoj od jajeta do adultne grinje traje oko **nedelju dana** pod optimalnim uslovima. Grinje se razmnožavaju unutar košnica pčela, a njihov životni ciklus sinhronizovan je sa ciklusom njihovih domaćina u odnosu na prisutnosti legla.

Specifičnost domaćina: Različite vrste *Tropilaelaps* često su povezane sa određenim vrstama pčela domaćina. Na primjer, poznato je da *Tropilaelaps clareae* i *Tropilaelaps mercedesae* napadaju zajednice vrste *Apis mellifera*, dok *Tropilaelaps koenigerum* i *Tropilaelaps thaii* imaju manji uticaj na *Apis mellifera*.

Uticaj na zdravlje košnice: Infestacije *Tropilaelaps*om mogu imati ozbiljne posljedice po vitalnost i održivost pčelinjih zajednica. U nekim slučajevima, infestacije mogu rezultirati potpunim kolapsom košnice što je jasno dokumentovano informacijama iz zemalja koje su u posljednje vrijeme infestirane ovim emergentnim parazitom.

Geografska distribucija: Iako su grinje *Tropilaelaps* najčešće prisutne u azijskoj regiji, globalna trgovina i kretanje košnica doprinose širenju grinja i na druge dijelove svijeta.

Informacije iz 2022. i 2023. godine pokazuju **trend širenja** ovog nametnika u teritoriju *Tadžikistana*, *Uzbekistana*, *Rusije*, *Gruzije*, što je vrlo invazivan tok širenja potpomognut uglavnom **nekontrolisanim uvozom matica i paketnih rojeva**, bez vršenja neophodnih veterinarskih kontrola.

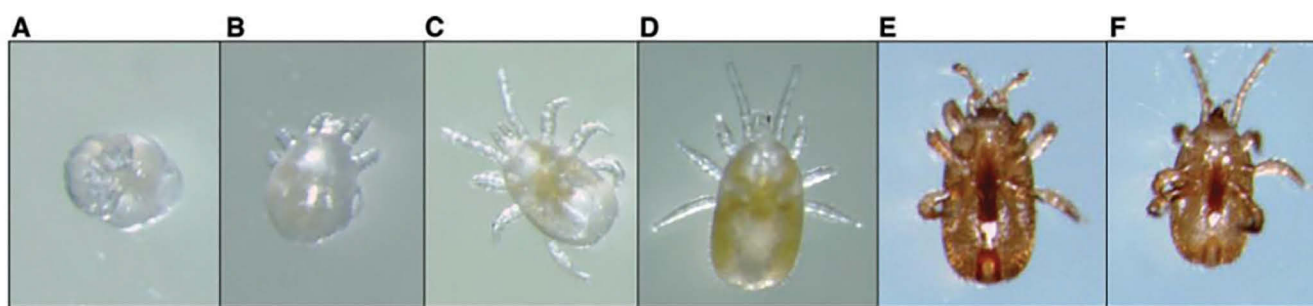

Fig. 2. Developmental stages of *T. mercedesae*: (A) Egg, (B) Six-legged larva, (C) Protonymph, (D) Deutonymph, (E) Adult female, and (F) Adult male (Photos by K. Dongwon).

From DeGuzman et al. 2017

Prikaz razvojnih oblika *T. mercedesae* grinje, A-F, DeGuzman et al. 2017

Bolesti i nametnici pčela su od posebnog interesa ne samo za zemlje EU, već i za sve druge zemlje globalne zajednice. Očuvanje zdravlja pčela i podrška **održivoj pčelarskoj aktivnosti** u regionalnim teritorijama zahtjeva **sveobuhvatan pristup**, uzimajući u obzir ekološke, klimatske, političke i finansijske faktore specifične za svaki region u kojem će se pojaviti ova parazitska vrsta.

Svaka zemlja ima obavezu ali i parvo uređivanja **veterinarskih zdravstvenih mjera** i usvajanja optimalnog zakonodavnog okvira kojim štiti nacionalne interese u ovoj oblasti. Izrada Pravilnika, edukacija veterinara, pčelara i kvalitetna medijska praćenost prvi su koraci u pripremi odgovora.

Iskustva iz naučnih oglada govore da je ova vrsta višestruko invazivnija od varoe i da ima ozbiljan potencijal štetnih uticaja na medonosne pčele.

Violeta Santrač DVM M.Sc Ph.D,

Novembar 2023: Bolesti i nametnici pčelinjih zajednica

IZVORI I REFERENCE NA KOJIMA JE MOGUĆE PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA

<https://sitesv2.anses.fr/en/minisite/abeilles/nrl-network-met-person-13th-eu-rl-annual-workshop>

<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=frn1Ffywb4o&feature=youtu.be%E2%80%8B%20%20>

Петиция о вводе карантина на завоз пчеломатериала — Ветеринарный карантин, связанный с инвазией тропилаелапса (save-the-bees.ru)

https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/terrestrial-code-online-access/?id=169&L=1&htmlfile=chapitre_tropilaelaps_spp.htm

https://www.woah.org/fileadmin/Home/eng/Health_standards/tahm/3.02.06_TROPILAEELAPS.pdf

<https://virs-vb.com/pcelarstvo/> (članak redni broj 46., 9.12.2021)

©fotografija košnice vlasništvo FF

MALI OGLASI

Prodajem dva homogenizatora sa mješačima od po 800 litara. Jedan je sa motorom i reduktorom, a drugi bez. Postolje je od inoxa. Cijena 4100 eura.

Napomena: mogu se kupiti i pojedinačno, a cijena u tom slučaju je po dogovoru. Kontakt telefon za sve informacije je 068024339

Prodajem povoljno 50 korišćenih praznih LR košnica. Za sve informacije pozovite broj tel. 068 890 090

Prodajem LR pčelinje zajednice sa mladim maticama. Kontakt telefon za sve informacije i dogovor je 069/490 688

Prodajem 25 LR pčelinjih društava sa komplet opremom i metalnim postoljima. Šabo Kurpejović (Rožaje), br. tel.: 067 219 117.

Povoljno prodajem pčelinja društva u LR košnicama. Br. tel.: 067 625 804.

*
Prodajem povoljno 250 oplodnjaka za uzgoj matica. Tip oplodnjaka LR i Rodna voja. Br. tel.: 067 446 420 i 067 401 047.

*
Prodajem nukleuse DB sa 6 ramova. Cijena 80 eura. Željko Vlahović 067305932.

*
Prodajem 10 pčelinjih društava u DB košnicama sa ovogodišnjim maticama. Cijena 1.500 eura. Za sve informacije i dogovor pozovite br. tel. 069 543 146.

*
Prodajem 20 nukleusa LR i 10 DB društava. Za sve informacije pozovite broj tel. 067634560.

*
Risto Borović.
Mijenjam očuvanu, malo korišćenu prohromsku vrcaljku LR sa šest ramova za DB sa četiri rama. Kontakt telefon za sve informacije: 067 691 764 ili viber 068 815 700.

*
Prodajem LR društva na 10 ramova bez košnice. Broj mob. tel. 069 502 884.

*
Prodajem LR šestoramne nukleuse sa mladim maticama, tel 069/066-573.

*
Prodajem više pčelinjih društava u DB košnicama sa AV podnjačom kao i otklapač saća. Telefon 067 260 041.

*
Prodajem nukleuse sa 10, 6 i 5 ramova u LR košnicama sa mladim maticama. Bucko Krković 069/560766.

*
Prodajem 20 DB/12 ramskih društava. Sve informacije možete dobiti na broj telefona 069 491 936, Nikšić.

*
Prodajem LR društva sa mladim maticama. Za sve informacije i eventualni dogovor pozovite broj tel. 069490688.

*
Prodajem nukleuse i pčelinja društva sa eko ramovima koje pčele same izrađuju. Moguća i kompenzacija za građevinski materijal, zimnicu, drvo za ogrijev i sl. Za sve informacije i eventualni dogovor pozovite br.tel. 067 500 495

*
Prodajem 10 DB pčelinjih društava (3 sa 12 ramova i 7 sa 10 ramova). Cijena po dogovoru. Kontakt, Boris Gošović, Krzanja, Podgorica br.tel. 069015741

*
Prodajem veću količinu organskih pčelinjih društava kao i nukleusa. Takođe prodajem i matice. Za sve informacije i eventualni dogovor pozovite brojeve telefona 067 537 384 i 069 537 384. Podgorica.

*
Prodajem pčelinja društva u dobrom stanju, u DB košnicama na dva polunastavka i u LR košnicama na tri nastavka. Kontakt osoba, Miodrag Kaščelan, 069 135 435

kuća meda
www.kucameda.me

SOJA PROTEIN pogača za pčele

preporučuje sa kao dodatak ishrani pčela u periodu sezonskog nedostatka polena

 **SOJA PROTEIN
INVERTNI SIRUP**

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup i soja.**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 1 KG

kuća meda

Proizvodnja pogača u Kući meda obavlja se u registrovanom objektu, broj rešenja Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove: 060-323/16-0306-366/3.

Trenutno se proizvode tri vrste pogača i to:

KLASIK, IMUNO AKTIV I SOJA PROTEIN.

Osnova za proizvodnju pogača je šećer i invertni sirup. Šećer se melje u turbinskim mlinu koji daje izuzetno fine kristale.

Komponenta koja se dodaje u sve tri vrste pogača je pšenično brašno u koncentraciji do 2% u cilju boljeg sjedinjavanja i vezivanja smjese.

Vaše komentare, primjedbe i sugestije možete nam poslati na E-mail: **kucamedacg@gmail.com**

kuća meda
www.kucameda.me

IMUNO AKTIV pogača za pčele

za bolji razvoj pčelinjeg društva

 PROBIOTIK
EM PROBIOTIK DOPRINOSI:
Zdravstveno starije pčele
Ishrani i rast
Imunitet
Produktivnost pčela
Kvalitet pčelinjih proizvoda

 SUPLEMENT
B+ DOPRINOSI:
Ubrzanom razvoju pčelinjih društava
Boljem pčelinjenju
Otklađanoj proizvodnji matice
rojeva i voska
Višom prinosu meda
Jačanju imuniteta

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup, probiotik, pšenične mekinje, pivski kvasac, eterično ulje i cimet.**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 1 KG

kuća meda

kuća meda
www.kucameda.me

KLASIK pogača za pčele

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 1 KG

kuća meda

Prija
svim
čulima...

Proizvodi:
Balkan Group Montenegro
81 206 Podgorica

Bom
kafa
najboljeg
ukusa i mirisa.